
SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

XVII AASTAKÄIK

26. 01.

4

1935.

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI „SÕDUR“

Nr. 4 — 1935.

Sisustik:	Lk.	Sommaire:	Pages.
<i>O. J.</i> : Eestlasele eesti nimi!	73	<i>O. J.</i> : A chaque Estonien un nom estonien!	73
— <i>i.</i> : Al-kapten Jüri Ratassepp — tema lan- gemise aastapäeva puhul	76	— <i>i.</i> : Capitaine en second Jüri Ratassepp. L'anniversaire de sa mort en héros	76
<i>Ltn. A. Kask</i> : Moto-meh. osade rännakukord	78	<i>Ltn. A. Kask</i> : Ordre de marche des unités mécanisées	78
<i>H. J.</i> : Niitva lennu rünnakud	83	<i>H. J.</i> : Attaques par vol rasant	83
<i>Leitn. E. Vimson</i> : Eellaskmine ruutvõrgu abil granaadiga	85	<i>Ltn. E. Vimson</i> : Tir de réglage avec pro- jectiles explosifs d'après la méthode bila- térale (graphique)	85
BIBLIOGRAAFIA:		BIBLIOGRAPHIE:	
— <i>J. V.</i> : Laskurrügemendi tagala rännakul ja kohtamislahingus	87	— <i>J. V.</i> : Service d'arrière d'un régiment de tirailleurs en marche et pendant un com- bat de rencontre	87
— <i>Leedu</i> : „Musu Zinynas“ nr. 117 — det- sember 1934	92	— <i>Lithuanie</i> : „Musu Zinynas“ No 117 — décembre 1934 et No 118 — janvier 1935	92
— <i>N.-Vene</i> : „Artilleriiski Žurnal“ — det- sember 1934	94	— <i>U. R. S. S.</i> : „Artilleriiski Journal“ décemb- re 1934	94
KAITSEVÄE ELU:		VIE MILITAIRE:	
— Sakala partisanid olid koos	95	— Réunion des partisans de Sakala	95
— Rakvere vabastamise pühitsemine	96	— Célébration du jour de la délivrance de Rakvere	96
Ametlik osa:	97	Partie officielle:	97
Juriidilised küsimused	98	Questions juridiques:	98
Sport & kaitseväes:	99	Les sports dans l'armée:	99
Perekondl. teated, bridž.		Informations familiales, bridge.	

Vastutav toimetaja kolonelleitnant **J. REMMEL**

Kõnetr. Kaitseväge nr. 40
Kodune kõnetraat Kaitse-
väe 372

Tegev toimetaja major **J. KÕRGE**

Kõnetr. Kaitseväge nr. 163

Väljaandja: „SÕDUR“ Tallinn, Toomkooli nr. 7

Toimetus ja talitus:

Toompeal, Toomkooli nr. 7
Kõnetr. Kaitseväge nr. 163
Talitus avat. k. 0800—1500
Toim. kõnet. k. 0800—1500

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas 6 kr. — poolaastas 3 kr.
Veerandaastas 1 kr. 50 s.
Üksiknumber 20 s.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

XVII AASTAKAIK

Nr. 4

26. 01. 1935.

EESTLASELE EESTI NIMI!

Eestlasele eesti nimi — see on saanud nüüd lööklauseks kõikjal. Kas kavatsed nime muuta? Millise uue nime oled endale valinud? Kuidas seda muutmist õieti läbi viia? jne. — need on küsimused, mille üle viimasel ajal palju räägitakse. On muutmise pooldajaid, on vasturääkijaid, on aga ka leigeid, passiivseid, kes asuvad äraootaval seisukohal. Viimaste arv esialgu näib olevat küllalt suur. Vasturääkijad aga väidavad, et nimi ei rikkuvat meest, et nende esiisad olevat seni auga kannud oma, kuigi saksapärasest nime, samuti tahtvat ka nemad seda auga edasi kanda. Nimede eestistamine olevat vägivald isiku kallal, tekitavat palju raskusi juba muutmise läbiviimisel ja eriti veel asjaajamisel edaspidi, uue nimega tulevat palju liigseid sekeldusi jne.

Võime kohe algul tähendada, et kõik need vastuväited tõsiselt eestimeelsele eestlasele ei tohiks olla kaaluvateks. Pigemini nad tahavad olla vaid kilbiks, mille taha püütakse varjata enda passiivsust või sügava rahvustunde puudumist. Kuidas lood kõige selle asjaga õieti on, seda tahamegi vaadelda käesolevas kirjutises.

Misajast on pärit meie perekonnanimed ja kuidas nad tekkisid? — Muistsetel eestlastel teatavasti ei olnud perekonnanimesid. Oli vaid isikunimi ja selle ette asetati kas isa- või kohanimi (talunimi) omastavas käändes, nagu see maarahva juures veel praegugi viisiks: *M i h k l i J a a k* = *M i h k l i* poeg *J a a k*, *T o o m a K ä a r e l* = *T o o m a* poeg *K ä a r e l*, *V a n a k u b j a* ja *P e e t e r* = *V a n a k u b j a* talust pärit olev *P e e t e r* jne. Isikut nimetati ka omaduste või ameti järgi: *S e p a M a d i s* = sepp, kelle isikunimi oli *M a d i s* jne. Vähemal määral leiame vast perekonna- või sugunimesid nende muist-

sete eestlaste juures, kellel oli läbikäimist välismaailmaga, nagu saarlastel ja teistel randlastel, kes olude sunnil nende järgi rohkem tarvidust tundsid. Ometi on sugunimed keskajal eestlaste juures haruldaseks nähteks.

Esimesed perekonnanimed anti eestlastele sakslaste meie maa vallutamise päevil ja nimelt neile talupoegadele või linlastele, kes mõnesuguste iseäraliste teenete tõttu pääsesid *v a b a d e k s* või linnas *k o d a n i k k u d e k s*. Vabadikul või kodanikul pidi olema oma perekonna- või sugunimi, nagu see enamikul saksasoost kodanikel tol ajal juba oli. Säärane priikslastud *eestlane* pidi endale kas ise valima nime või see määrati temale mõisnikult. Kuid ka nime ise valides valiti see tingimata saksapäraselt — see oli tunnuseks, et tema kandja ei kuulu talupoegade hulka. Mõnelgi puhul said pärisorjuse ajal vabakslastud isikud endale sääraseid sugunimesid nagu: *Frei*, *Freimann*, *Freiberg* jne. Ja kuigi keegi priiksaanud eestlane valis endale eestipärase sugunime, moonutati see ajajooksul saksamoeliseks sakslaste oskamatus tõttu eesti nime õieti kirjutada.

19. sajandi algus tõi eestlastele nimelise vabaduse. Keiser Aleksander I valitsuse ajal kaotati talupoegade pärisorjus (Eestimaa 1816. a., Liivimaal 1819. a.). Kuna seni ainult üksikutel eestlastel sugunimed olid, pidid ilmunud seaduste järgi kogu rahvas need saama. Sugunimede valik jäeti talupoegade eneste hooleks. Et aga talupojad ei valiks endale „sündmatuid või rumalaid“ nimesid, või jälle tuntud mõisnikkude või muude suurte meeste nimesid, keelati niisuguste nimede valimine. Nimede kirjapanemine teostati mõisavalitsejate või kirikuõpetajate kaudu.

Mõisnikud ise tegid nimede andmisega

vähe tegemist. Nimede andmine ja registreerimine harilikult jäeti mõisa ametnike, peamiselt opmani või valitseja hooleks. Need tavaliselt olid saksasoost isikud või kadakasaksad.

Kuidas nimedeandmine tegelikult läbi viisi, sellest kirjutab ärkamisaja tegelane M. I. Eisen järgmist: Määratud päevaks kutsuti vallarahvas mõisa kokku. Eeskirja järgi esitati igale küsimus, millist nime ta soovib. Rahvas ei olnud nimede andmise suhtes küllalt teadlik ega osanud suuremalt osalt sugunime või nagu seda siis nimetati „liignime“ valida. Kui valla elanikud üksteise järele üksikult ette kutsuti, ei võinud pikka nõu pidada, sest ootamas oli mõnes kohas mitusada inimest. Ei teadnud küsitav mõisa ametniku küsimuse peale kohe vastust anda, määras see nime omalt poolt. Ja nii määratud nimed olid enamalt jaolt ikka saksapärased, või siis vähemalt saksapärase „berg“, „sohn“ (hiljem sai sellest „son“), „mann“, „baum“ jne. lõppudega. Paljud taluperemehed valisid enestele ka eestipäraseid nimed talude järgi, nagu seda soovitas O. V. Masing oma „M a r a h v a N ä d d a l a L e h h e s“ nimede valiku asjus õpetust andes.

Kõige rohkem eestipäraseid nimesid on pandud Saaremaal ja teistel saartel. Paiguti puuduvad siin võõrapäraseid nimed täiesti. Vene piiri äärsetel aladel on annud end tunda vene keele mõju. Sisemaal aga kõikjal on opmanid või valitsejad oma armisa saksa keele oskuse lasknud pääseda mõjule. Niipea kui küsitaval kas õiget nime käepärast ei olnud või nimi ühel või teisel põhjusel nimepanejale ei meeldinud, pandi mingi saksapärase või seganimi. Nimedeks anti sääraseid saksa sõnu, mis andjale iganes meelde tuli, sõnu mille tähendusest eestlane sageli ei saanud aru ega suutnud meeles pidada või mida ta väänama pidi, et seda kuidagi suupäraseks teha.

Igatahes on nimeandjad liig vähe pidanud silmas meie rahva iseloomu ja eestlasi püüdnud kui mitte muidu siis vähemalt nimedega saksastada. Ja imelik nähe: muidu on eestlased viimasel ajal püüdnud end vabastada saksa mõju alt, liignimede alal aga kannavad nad heameelega edasi saksa pitsereid. Tolleaegsed seadused eriti aga rahvas nimetas perekonnanimesid algul „liignimedeks“ nähtavasti sellepärast, et neid peeti liigseteks, ilmaaegseiks. Hiljem on neile antud veel teisi nimetusi: „perekonnanimed“, „sugunimed“, „priinimed“. Viimane pidi ühtlasi kuulutama, et nimekandja on vaba inimene.

Siit näeme, kuidas on tekkinud Eestis suur hulk saksapäraseid perekonnanimesid. Kuid meil on ka suur hulk perekonnanimesid mitmesuguste teiste päritoludega. Kuna kogu maailma rahvad ajaloo vältel on olnud suuremas või väheas kokkupuutumises, siis vaevalt leidub rahvaid, kellel perekonnanimed oleksid vabad laenudest ja võõrapärasest tähendusest. Küsimus võib olla vaid selle mõju ulatusest, s. o. oma või võõrakeeliste nimede ülekaalust. Kõige puhtamad igasugustest võõrastest mõjudest on kõigepealt algelise kultuuriga metsarahvad, kellel on olnud võrdlemisi vähe kokkupuutumist või läbikäimist teistega ja kelle nimestik seetõttu omapärasem. Ja teiskätt kuuluksid siia veel vanad, suured, vägevad kultuurirahvad, kes vahest küll ka võtnud vastu väliseid, võõraid mõjusid, kuid need aja jooksul ümber töötnud ja sulatanud omapärasesteks, ühtlasteks. Noore kultuuriga ja eriti väikerahvaste perekonnanimesed annab end alati tunda nende suuremate naabrite mõju, kelle mõjupiirkonnas nad on asunud, olgu see mõju olnud siis poliitiline, usuline, hariduslik või majanduslik. Nii on see ka eesti rahva juures. Meil aga on nimestiku üldpilt veelgi kurvem, kuna saksalaadiliste nimede arv meil ületab isegi puhteestipäraseid nimede arvu, tingitult sellest, et nimede andmise ajal meil sakslaste mõisnikkude mõju oli väga suur.

Villem Ernits on meie rahva nimestiku alal teinud uurimusi maailmasõja aastatel ja tema uurimuste andmeil saaksime meie riigi territooriumil elutsevate eesti rahvusest kodanike nimestikust umbes järgmise pildi:

— saksalaadilisi (s. o. puhtsaksapärased ja saksaõpulisel kokku) ligemale	50%
— puhteestikeelilisi üle	40%
— venelaadilisi umbes	2%—4%
— kõiki teisi kokku umbes	6%—8%

Pildi saamiseks meie ohvitserkonna praeguste perekonnanimede üle võtsime kaitseväge staabi IV osakonnas peetavast ohvitseride vanuse järjekorra nimestikust ohvitseride perekonnanimed kindralitest kuni leitnantideni (viimased v. a.) ja need jaotades kuuluvuse järgi, saime:

— eestipäraseid perekonnanimesid	43,8%
— saksalaadilisi (s. o. puhtsaksapäraseid ja saksaõpulisel kokku)	37,3%
— venelaadilisi	3,1%
— rootsipäraseid	1,3%
— lätipäraseid	0,8%

— umbmääraseid (mis ei kuulu ühtegi keelde või millede õiget kuuluvust on raske kindlaks määrata) . . . 13,6%

Tõenäoliselt on kogu ohvitserkonna pilt umbes samasugune: saksalaadiliste perekonnanimede arv veidi vähem puhteestipärastest. Umbes samasugune peaks vahekord olema ka üleajateenijaskonnas.

Kõik eespooltoodud protsendilised andmed on võetud vaid eesti rahvusest kodanike perekonnanimede suhtes. Me teame, et Eesti Vabariigis on aga eesti rahvusest kodanikke 87,7%, kuna 13,3% on mitmesuguseid teisi rahvusi. Nende muulaste perekonnanimesid siia juurde arvates muutub võõrapäraste nimede protsent veelgi suuremaks ja ületab kaugelt poolde meie kodanike üldnimestikust.

Nägime, kuidas on tekkinud meie perekonnanimed ja milline on praegu suhe puht-eestikeelsete ja võõralaadiliste vahel. Teame nüüd, et Eesti tänised võõrapärased perekonnanimed enamikus põlvnevad Balti-Saksa ülemklassi ja tsaristliku Suur-Vene võimu ajajärgust. Meie esivanematele on lihtsalt peale sunnitud hulk võõraid ja sobimatuid nimesid.

Kuid olukord ja tingimused nüüd on hoopis teised kui nad olid üle saja aasta tagasi. Võõras surve on nüüd maha raputatud, oleme ise oma peremehed, loome ja süvendame ise enda rahvuslikku kultuuri. Raputagem siis endast maha ka see viimane võõra vägivalla tunnus, mis väline ümberrahvustamise politika oma survega meie esivanematele külge pookinud. Rahva nimestik näitab, mil määral on teatud rahvas suutnud omapäraselt areneda, oma hingeelu, oma keelt väljendada ka oma nimesed.

Nagu eespool nägime, rohkem kui pool meie rahva nimestikust on võõrkeelne. Väljaspoole annab see Eestist väga imeliku pildi, sunnib meid seal pidama nagu mingiks Saksa osariigiks. On lõpmata suureks rahvuslikuks kaotuseks see väärarvamine, mis väikerahvaste rahvusliku omakultuuri kohta tekib võõrkeelsete nimedega valitsusliikmete, diplomaatide, kaitseväe esindajate jne. tõttu. „Neil endil veel ei olegi mehi, nende omast kultuurist ei maksa veel rääkidagi!“ võidakse arvata. Kui kaaluv see põhjus ka ei oleks, aga on veel palju teisigi. Meie võõrpärased nimed ei ole nagu kooskõlas meie praeguste rahvuslike sihtide ja püüetega. On tekkinud nagu teatud vastolotunne Eesti rahvusliku enesetunde, rahvusliku omapärasustun-

Poola saadiku vahetuse puhul.

W. Przesmycki,

Uus Poola saadik Eestis.

gi, rahvusliku uhkustunde ja meie võõrkeelsete nimede vahel. Kui tunneme end tõsise eestlasena, selle rahva saatus ja olemasolu mulle on südame asjaks, siis eestitame ka oma perekonnanime, sest miks varjata enda meelsust võõra nime taga, võõra maski all, maski all mida minu esiisa olukorrast tingitult oli sunnitud endale võtma. See, meie ajalooliselt vaenlaselt pealesunnitud võõras mask, ei tohiks küll kellelegi olla auasjaks. Pigemini ta peaks küll tuleutama meelde ta kandjale kurbi mälestusi rahva tumedast minevikust, tuletama meelde seda enam, mida enam ta kandjas areneb ja süveneb rahvuslik iseteadvus. Kui seni nimede muutmine oli seotud teatud raskustega, siis nüüd on kõik need raskused kõrvaldatud ja nimede eestistamise kord seadusega tehtud õige lihtsaks. Näidakem nüüd üksteisele ja ka välismaailmale, et see rahvusliku iseteadvuse tunne, mis ärkamisajal uuesti hakkas hõõguma, ja Vabadussõjas loites uuesti löi meie rahvusliku ja riikliku iseolemise, on nüüd täiesti välja arenenud ja sügav küllalt, et kiskuda meilt ka võõras mask — võõrkeelne nimi.

O. J.

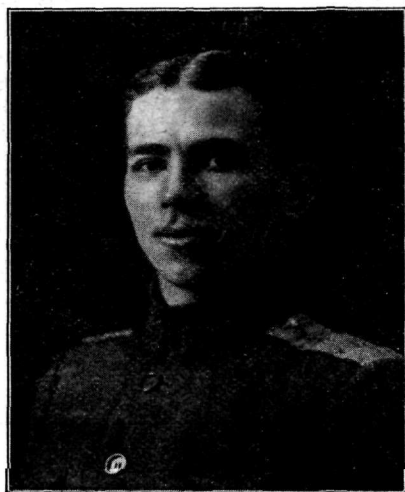
Al.-kapten Jüri Ratassepp.

Tema langemise 16. aastapäeva puhul.

Eesti tulevikulootusel, noorsool, näib tärkavat erilist huvi meie rahva kangelaslikumate poegade vastu. Püütakse leida isamaa-armastuse, kohusetruuduse ja kangelasmeele eeskujusid ja neid fikseerida elulookirjeldistes, mida illustreerivad vastavad pildid.

Liigutav oli näha Tallinna ühe kooli noorkotkaste vaimustust ja iseteadvust, kui nad pärast Vabadussõja üle ettekande kuu-

tas 2. Peterhoff'i lipnikkude kooli, mille järelle teenis 171. jal. tagav. pataljonis nooremohvitsarina. Sama aasta märtsikuul sõitis marsikompaniga liinile — 19. Siberi kütirügementi, kus teenis nooremohvitserina, kompül k.-t.-na ja ratsa kuulip. k.-do nooremohvitserina. Võttis osa lahingutest sakslaste vastu Põhja rindel. Ülendati n.-leitn. ja hiljem leitnandiks, vanusega 27. nov. 1916.

Al.-kapten Jüri Ratassepp.

Leitnant Reinhold Sabolotny.

lamist palusid kõnelejat vaatama nende poolt korraldatud rahvuskangelaste tuba. Iga rühm oli kaunistanud oma lemmikkangelase nurga. Näidati kapten Irve, leitn. Kuperjanovi, leitn. Sabolotny ja al.-kapt. Ratassepa nurki. Iga kangelase pildi juures oli nägusa raami all ilukirjaga vastava isiku lühike elulugu. Kurvastas vaid, et need eluloolised andmed olid väga puudulikud, tihti isegi ekslikud. Kuid süüdi selles pole noored, vaid meie, langenute kaasvõitlejad, kelle kohus oleks anda noortele edasi võimalikult täpsamaid teateid nende kohta, keda peetakse vajalikuks seada eeskujuks.

Al.-kapt. J. R a t a s s e p a langemise 16. aastapäeva puhul, 23. jaan., annaksime tema kohta lühikese eluloolise ülevaate.

Jüri Jüri p. Ratassepp sündis 15. jaan. 1895. a. Aegviidus. 1901. a. astus ta koos vanematega Narva. 1911. a. lõpetas Narva 4-kl. linnakooli ja seejärel õppis Tallinna tehnikumis. Juulis 1915 astus vabatahtlikuna vene sõjaväkke. 15. veebr. 1916 lõpe-

Talle annetati vahvuse eest Püha Anna 4. järgu ja P. Stanislause 3. järgu aumärgid.

Septembris 1917 ta siirdus Eesti rahvusväkke, 3-dasse E. jal. rügementi, kus teenis 1. komp. ja ratsaluurajate k.-do ülemana, kuni rügement saksa okupatsiooni võimude poolt laiali saadeti. Vahepeal J. R. ülendati al.-kapteniks.

Vabadussõjast võttis al.-kpt. Ratassepp osa algusest peale. Ta oli esimeste meeste hulgas, kes 29. nov. 1918. a. astus vabatahtlikult meie esimesele soomusrongile, et sõita vaenlase vastu liinile.

Al.-kpt. Ratassepp oli tegelikult meie vanema soomusrongi dessandijuhiks kuni oma langemiseni. Käesolevate ridade kirjutajal, soomusrongi ohv. ja vabatahtlikkude ja hiljemini luurajate k.-do ülemana, tuli võidelda J. R.-ga kui dessandijuhiga alaliselt kõrvuti, tihti olles ka J. Ratassepa vahetus käsutuses. Mul on jäänud al.-kpt. Ratassepast mulje kui hoolimatuseni julgest dessandijuhist, kes oma isikliku eeskujuga

pani aluse meie soomusrongide dessandi vaprale pealetungivaimule. J. Ratassepp oli nagu loodud julgete retkede läbiviijaks mitte niivõrd juhina, selle sõna laiemas mõttes, kui just eesvõitlejana.

J. R. tihti kaebas, et ta ei suuda lahingus jääda külmavereliseks juhatajaks, vaid nagu miski vägi kisub teda sõdima reavõitlejana, püss käes. Seepärast ta ei võtnud ka vastu pakutavat suuremat kohta (s.-rong nr. 3 ül.), vaid eelistas jääda dessandijuhiks.

Toon mõningaid mälestusi al-kpt. Ratassepa tegevusest Vabadussõjas.

Tapa vallutamise lahingusse läks J. R. revolvriga käes, et saaks pühendada rohkem tähelepanu dessandi juhtimisele ning poleks endal kiusatust kauge maa pealt vaenlase tulistamiseks. Kuid esimese langenud punaväelase püss ja padrunid tõmbasid sellest „vagast soovist“ kriipsu läbi. J. R. koos kolme-nelja mehega jooksis peatamatult Tapalt läbi Valgejõe sillale, mille taga seisis alles punaste soomusrong. Samad mehed võtsid vangi 38 punaväelast, kes taandudes ilmusid meie pisikese salga seljataha.

Al-kpt. Ratassepp juhatas s.-rong nr. 1. dess.-kompanid, kui nimetatud komp. ühes sama rongi luurajate ja vabat. k.-doga esimestena (umbes üks tund enne järgnevaid osi) tungisid Tartu. Hoogsal pealetungil linnale lähenedes J. R. jõudis oma kompani eesotsas linna piiridesse.

Elades J. Ratassepaga lähestikku ühes vagunis panin tähele, et ta 22. jaan. hilisõhtul kirjutab kirja pisikese küünla valgel, ise seejuures tõsine. Olin harjunud teda nägema ka kõige raskemates olukordades ikka energiliselt rõõmsavaatelisena, liikuvana. Kirjutada ta harilikult ei armastanud. Seepärast tundus J. R. ülalpidamine sel ööl iseäralikuna.

23. jaanuari hommikul al-kapt. J. Ratassepp määrati soomusrong nr. 1 ja nr. 3 dessantide üldjuhiks, ülesandeks vallutada Kirepi rajoon (Elva, Rõngu vahel). Enne väljaminekut J. Ratassepp andis patarei ülema leitn. R. Sabolotny kätte õõsi kirjutatud kirja, mille ümbrikule märgitud, et avada kiri alles siis, kui selle kirjutaja langenud.

Ülal: Al-kapt. J. Ratassepp (vasakul) Soomusrong nr. 1 ratsa luurajate komandoga.

All: Al-kapt. J. Ratassepp, leitn. R. Sabolotny ja leitn. Tiilmann.

Kirepi lahingus Ratassepp juhatas dessanti nagu harilikult, tormates vaenlasele peale dessandi ees. Seejuures saatuse tahtel vaenlase kuul tabas surmavalt vaprat isamaakaitsjat, puurides läbi ta ülemise huule, suu ja kaela. Langes dessantide üldjuht. Samas lahingus sai ka teisi meie dessandimehi surma ja haavata. Langes s.-rong nr. 3 al-kpt. A. Vollmann ja leitn. G. Roosmann. S.-rong nr. 1 juures sai käest haavata soomusrongide üldjuht kapten K. Parts. Päev oli kaotuste poolest meile üks kurvemaid.

Näib, nagu oleks al-kapt. Ratassepp tunnud oma surma ette. Mahajäetud kirjas andis ta üksikasjalikke korraldusi, kuidas toimida ta langemise puhul. Eriti kahju ütles olevat oma vanast emast, kes jääb ilma toetuseta. Et J. R. jätab oma elu isamaa vabaduse altarile, selles näis ta olevat täiesti kindel. Kirjutab vaid oma langemise

eelõhtul, et tahaks ka ise näha ja kuulda, kuidas teda lahingusõbrad kannavad Chopini leinahelide saatel viimsele puhkusele.

Al.-kpt. J. Ratassepp kuulub nende hulka, kellele Aj. Valitsus juba 11. jaan. 1919. a. otsustas anda autasu iseäralise vahvuse ja vägitegude eest. Vab. Valitsuse otsusega on talle annetatud I l. 3. järgu ja II l. 3. järgu

Vabadusrist. Suurimaks tasuks on aga langetatud, kui peame kalliks mälestust nendest, kes jätnud oma elu isamaa eest, ja kui oleme alati valmis kaitsema kättevõidetud vabadust.

Mälestus Sinust ei kustu, kallid kaasvõitleja!
—i.

Moto-meh osade rännakukord.

Leitnant A. Kask.

1. Üldnõudmised moto-meh osade rännakukorra tundmiseks.

Üldiselt on pääsenud mõjule arvamus, et tulevikusõjas etendavad moto-meh osad lahinguväljal tähtsat osa.

Mehhaniseeritud osade kohta on isegi avaldatud mõtteid, et mida võimsamaks muutuvad lahingumasina soomuse tugevuse, tulejõu ja kiiruse mõttes, seda mõjuvam on nende tegevus teiste väeosade keskel, sest nad võivad teotseda üldiselt merelahingu põhimõtete järgi, mis neid teiste maa peal teotsevate väeliikide seast eraldab ja esile tõstab.

See ei ole aga täiesti õige, sest mere pinnal on võimalik igakülgne kauguse vaatlus, kuna maastikul ähvardab ka kõige tugevama soomusega lahingumasina soomust läbistada maastiku esemete taha moondatud, tankiga võrreldes palju väiksem ja odavahinnalisem relv.

Juba sellest üksinda võib järeldada, et mehhaniseeritud osad ei mõjuta igakord lahingukäiku otsustavalt, kuna maastik pakub alati soodsaid võimalusi nende vastaseks võitluseks.

Et kõiki võimalusi vastase nõrgestamiseks ja hävitamiseks osata kasutada, peab tundma vastase tegevusviise. Eriti on see vajalik moto-meh osade vastases võitluses, sest nende hoogsust ja tulejõudu on võimalik ainult siis paralüüsida, kui kõik vastava olukorra võimalused selleks kasutada.

Igasugune väeliik on tundlik rännakul, kui teda ootamatult tabatakse; nii ka moto-meh osad.

Vaatamata sellele, et mehhaniseeritud üksused on ka rännakul julgestatud rohkem kui ükski teine väeliik, võib siiski

neile kõige hõlpsamini mõjuvaid kaotusi tekitada, kui neid just kolonnis tabada.

Puhtmotoriseeritud osad on rännakul palju tundlikumad, kui harilikud jalaväe osad, kuna nad on seotud vahetult masinaga ja kohanemine maastikule vastase ootamatu tugevuse korral nõuab rohkem aega.

Sellest olenevalt seatakse moto-meh osade vastases võitluses üles põhimõte, et iga väeliik peab püüdma moto-meh osade vastu teotsedes tabada vastast siis, kui see liigub veel kolonnis.

Nii nõutakse lennuväelt, et ta peab peamiselt vastase moto-meh kolonne ründama. Moto-meh osad ise peavad samasuguseid vastase osi tabama, kui need veel on hargnemata; ja lõpuks, ka jala- ja ratsavägi peavad kõiki võimalusi kasutama vastase moto-meh kolonnidele kallale tungimiseks, olgugi et see ei ole kõikide lahingutegevuse juures hõlbus teostada.

Et õigel ajal ja vajalikus kohas tabada moto-meh kolonne, selleks peab tundma nimetatud osade rännakukorda, nende jaotust rännakuks ja julgestuse nõudeid.

Ainult siis on ootamatul kolonnide tabamisel ja varitsemisel edu, kui kallale tungijal on täielik ettekujutus, mis endast moto-meh kolonn kujutab ja kus on selle hädaohtlikumad kohad.

2. Jõudude jaotus rännakuks moto-meh koondises. Moto-meh koondise rännaku organiseerimisel arvestatakse üheltpoolt asjaolu, et mida väiksemad on kolonnid, seda kiiremini võidakse rännakut teostada ja seda paremini on võimalik kasutada moto-meh osade põhiomadust — suurt rännakukiirust.

Teiselt poolt jällegi sunnib piirama kolonnide arvu jõudude koondamise põhi-

mõte. Ka nõuab rännak väikeste kolonnidena head sidet ja eeskujulikku juhtimise organisatsiooni. Sellest välja minnes jäädakse ikkagi nõudmise juurde, et vähemalt löögiosa peab sooritama rännaku ühises kolonnis.

Kolonnide vahel püütakse võitlusvahendeid nii jaotada, et iga kolonn omaks võimalikult suure iseseisvuse teotsemisel.

Et teatud määral kolonni julgestada ootamatuste eest, on vajalik, et iga kolonni põhiosaks oleks tankiüksus.

Tankiosadega koos sooritavad rännaku ka juurdeantud suurtükiväe osad, sest tankid vajavad suurtükiväe tuletoetust, niipea kui nad on hargnenud.

Tõkete kõrvaldamiseks liikumissuunalt ja juhtimise hõlbustamiseks antakse kolonnile kaasa pioneeri-, keemia- ja sideüksused.

Ka ei ole mõeldav pikema rännaku sooritamise remonti- ja varustusosadeta.

Kõik nimetatud abiväeliikide- ja varustusosad esinevad kaasa ja moto-meh koondistes motoriseeritult.

Peale kõige selle on moto-meh kolonnis veel motoriseeritud jalaväe osad, kas orgaaniliselt liidetud koondise koosseisu, või teatud ülesande täitmiseks juurde antud.

Järelkult esinevad moto-meh kolonnides mehaniseeritud üksuste kõrval alati vähemal või suuremal arvul motoriseeritud osad, mille tõttu kolonn tervikult ei anna neid paremusi, mis on mehaniseeritud üksustel — alaline võitlusvalmis olek ja kiire hargnemine, vaid moto-meh kolonn, kui seal on ülekaalus motoriseeritud üksused, omab küll suure rännakukiiruse, kuid sellejuures on palju vähem julgestatud kui harilik jalaväe kolonn ja jääb hädaohtlikuks seisukorda varitseva või ootamatult lööki andva vastase eest.

3. Üksuste järjekord moto-meh kolonnis. Eriüksuste määramine kolonni koosseisu, kui ka üksuste jaotus ja järjekord kolonnis oleneb igakord vastavast olukorrast.

Üldiselt loetakse siiski kohaseks, et igale tankipataljonile, kes teotseb iseseisvalt, teostades rännaku üksiku kolonnina, või ka suurema koondise koosseisus, antakse juurde kõvenduseks 1—2. rühma pioneere, 1 keemiarühm, 1 suurtükiväe partari ja remontosa.

Mõnel juhtumil antakse tankipataljonile juurde veel kuni kompani laskureid.

Kõik üksused järjestatakse kolonnis nii, et nad ei segaks manöövri teostamist

ega tankiüksuse hargnemist. Üksuste järjekord peab tagama ka kiire tõkete kõrvaldamise ja kõigi takistuste ületamise.

Et tankiüksust saaks kasutada kiireks löögiks vastase ootamatu kallaletungi korral või vastasega kontakti loomisel, liigub ta tavaliselt kolonni algel.

Mõnikord aga, kui on ette nähtud suuremate looduslike või tugevate kunstlike tõkete ületamist, liiguvad pioneeri- ja keemiarühm kolonni algel. Kui tõkete kõrvaldamist ei ole ette näha, liiguvad abiväeliikide osad kolonni sabas, kust neid vajaduse korral võib kolonni ette tõmmata, kui kolonn peatub.

Tankiüksuse järgi tuleb suurtükivägi, sest ta peab vahetussidemes teotsema tankidega, niipea kui viimased löögiks välja suunatakse.

Suurtükiväe järgi liiguvad motoriseeritud jalaväe üksused, kuna nad on määratud edu kasutamiseks, mis tankide ja suurtükiväe tulelöögiiga saavutatud.

Remont-lendosa, mis iga iseseisvalt teotseva üksusega kaasas, ja varustusosa liiguvad lahinguüksuste järgi.

Kolonni ülem asub kolonni algel löögiüksuse vahetus läheduses, et suuliselt või leppemärkidega edasi andes ülesannet oleks kõige kiiremas korras võimalik löögiüksust tegevusse paisata.

4. Luure ja julgestus. Niikaua kui moto-meh osad ei ole oma lennava kaudu saanud teateid vastase asukohast või liikumisest, jätkavad nad rännakut kolonnides, ja alles siis, kui teated vastasest saabuvad, teostavad nad hargnemise- ja lahingukorra ülemineku.

Moto-meh osadest väljasaadetud luureüksustel on eesmärgiks võimalikult varemini vastasest teateid muretseda. Selleks saadetakse luure kaugemale ette, kui hariliku väekoondise luure. Suurema moto-meh koondise luuresalk teotseb vähemalt päevateekonna (25—35 km) kaugusel.

Kolonni otsese julgestusosade ülesandeks on niivõrra aegsasti selgitada ja teatada kolonnile ootamatust kallaletungist, et see suudaks end korraldada löögi vastuvõtmiseks.

Kui hariliku väekoondise juures tugev eelvägi on vajalik peajõudude julgestuseks vastase ootamatu suurtükiväe tulelöögi ja luureosade vastu, siis moto-meh osa juures, mis koosneb peamiselt mehaniseeritud üksustest, langeb niisugune nõue osaliselt ära, sest moto-meh väeosa peamine löögiosa võib kiiresti hargneda ja omab suure manöövrivõime.

Seda arvestades ei killustata moto-meh väeüksuse osi sügavusse, vaid peale taktikalise luure julgestatakse vähemaid kolonne ainult vahetute julgestusosadega: eel-, külgsalgad ja tagasalkadega.

Julgestusosade suurus oleneb igakord kolonni jõududest. Nii oleks näiteks ühe tankipataljoni julgestuseks vajalik välja saata peale luureosade:

- eelsalk — kuni 2 rühma tanke ühes suurtükiväe osaga;
- külgsalgad — kuni üks rühm tanke, ainult vajaduse korral, ja
- tagasalk — kuni üks rühm tanke.

Taktikaliseks luureks kui ka kolonnide otseseks julgestuseks kasutatakse moto-meh osades peamiselt tankette, soomusautosid või tanke.

Soomusauto, tankett ega ka tank ei suuda liikuda igasugusel maastikul, mille tõttu põhjalik maastiku luure jääb tihti teostamata.

Suuri raskusi tekitab metsatukkade ja asulate läbivaatamine, rääkimata laiaulatlikkude metsatukkade ja soostunud alade valgustamisest.

Maastiku täpsat läbivaatamist takistab peale kõige muu veel suur liikumiskiirus, mis peab ulatuma vähemalt 10—15 km tunnis. Nii suure kiirusega liikudes, piiratud vaatlustingimuste juures võib soomusmasina meeskond märgata ainult õige suuri märke.

5. Rännaku läbiviimine moto-meh osades.

a) Üldväekoondise moto-meh luuresalk. (Skeem nr. 1.) Üldväekoondise moto-meh luuresalk on määratud peamiselt kauge operatiivluure ülesanneteks.

Salk astub tegevusse enamasti tervikult kõige tähtsamal suunal väekoondise tege-

vusribas. Vajaduse korral võib ta luuret teostada ka kahel suunal, kui neist teine on kõrvaltähtsusega.

Salgas on tanketid või soomusautod taktikalise luure ja otsese julgestuse teostamiseks.

Salk saadab luureks välja normaalselt luuregrupi või tugeva piilkonna, millele antakse juure ka suurtükiväge.

Salga peamine löögijõud tankiüksus liigub tavaliselt südamikus koos.

Niisugune salk võib vajaduse korral ka tähtsamaid rajoone käes hoida, või vastase nõrkade jõududega sissevõetud märke vallutada, sest ta omab umbes ühe pataljoni jalaväge motoriseeritult.

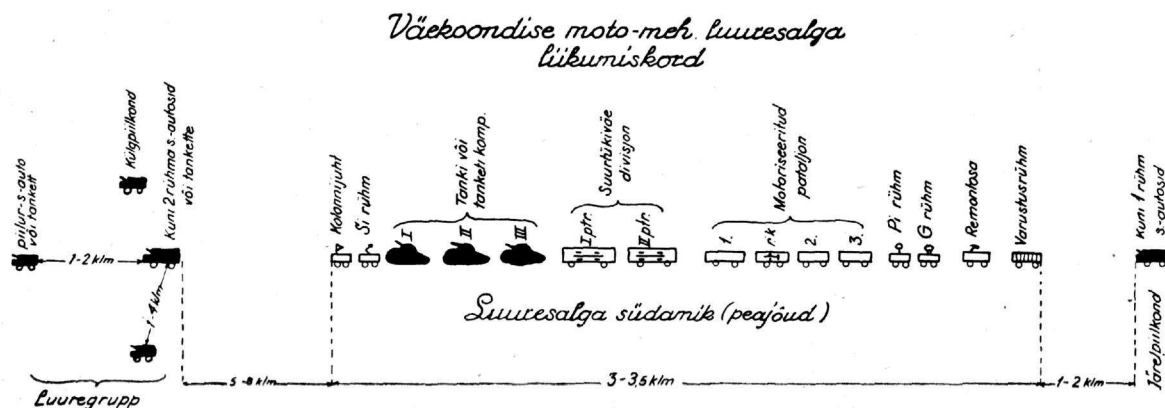
Salga luureosa liigub normaalselt 5—8 km südamiku ees. Seega võib peajõudude kolonni alge jõuda samasse kohta, kust möödusid luureosad umbes ½ tunni pärast.

Peajõudude kolonni pikkus oleneb motoriseeritud üksuste masinate kandejõust ja ulatub vähemalt 3 kuni 3,5 km. Seega kulub salga südamiku möödumiseks teatud punktis umbes 15 minutit, kui liikumine teostub takistuseta.

Moto-meh luuresalk paneb endast välja ka järelpiilkonna, mis ei suuda küll tagasi tõrjuda vastase tugevamate osade lööki, kuid ta peab suutma pidurdada vastast, seni kui kolonn löögi vastuvõtmiseks valmistub.

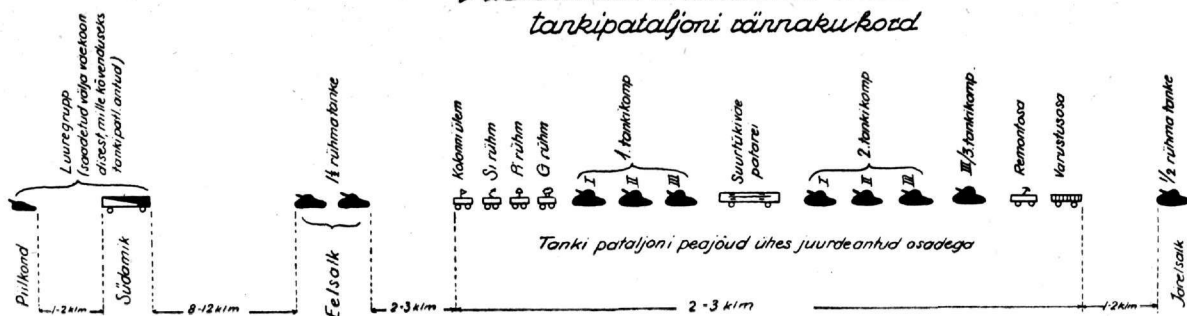
b) Väekoondise kõvenduseks antud tankipataljon. (Skeem nr. 2.) Üldväekoondisele juurdeantud tankipataljoni püütakse kasutada võimalikult koos, et saavutada löögi andmisel võimalikult suuremaid tulemusi.

Tankipataljoni kasutamisel on juba rännakul eesmärgiks teda niiviisi välja suunata, et oleks võimalik vastast tabada enne kui see on hargnenud. Sellest olenevalt

Skeem nr. 1.

Väekoondise kõvenduseks antud tankipataljoni rännakukord

Skeem nr. 2.

jääb ka tankipataljon tavaliselt rännaku eraldi kolonni, ega jaotata teda väeosade vahel.

Et tankipataljoni oleks võimalik kasutada kõigiti kokkukõlastatult väekoondise tegevusega, sooritab ta rännaku vastavalt väekoondise liikumiskiirusele.

Ühtlast edasijõudmist teiste väeliikidega on võimalik saavutada ainult hüpetega liikudes. Harilikult kõiguvad hüpped 10—15 km.

Kui teedevõrk* lubab, siis suunatakse tankipataljon paralleel-teed mööda väekoondise peajõudude liikumissuunale. Sel juhtumil on tankipataljoni tegevussuund vaba kiireks hargnemiseks ja liikumine hüpetega hõlpsamini teostatav.

Kuid igakord maastik ei võimalda niisugust soodsat rännakuteostamist, peamiselt teede vähesuse tõttu, vaid tankipataljon peab kasutama sedasama teed, mida mööda liiguvad väekoondise peajõud.

Viimasel juhtumil on tankipataljoni rännak raskendatud, sest oma erineva kiiruse tõttu on liikumise kokkukõlastamine teiste väeliikidega takistatud.

Kasutades sedasama teed, mis peajõudude kolonni, võib tankipataljon teostada rännaku kolmel viisil:

- peajõudude kolonni eelväe ees;
- eelväe ja peajõudude vahel; või
- kolonni sabas.

Rohkem pooldatakse siiski esimest viisi, sest eelväe ees liikudes on võimalik tanke takistamatult kasutada, neil on suurem manöövri- ja hargnemisvabadus; olgugi et julgestuseks tuleb kulutada rohkem jõude.

Sellevastu eelväe ja peajõudude kolonni vahel muutus rännak juba tehniliselt raskeks, sest hüpped tulevad teha õige lühikesed.

Kolonni sabas liikudes jäävad tankid väga kaugemale, ega ole neid võimalik

sealt läbi peajõudude kiiresti ette tõmata.

Et tankipataljon liigub väekoondise peajõududega lähestikku või koguni ühel suunal, siis enamasti alati teotseb tankipataljoni ees väekoondise moto-meh luure-salk, või osa sellest moodustades luuregrupi. Sellepärast tankipataljon normaalselt endast luureosi välja ei saada, vaid teostab rännaku ainult eelsalga julgestusel.

c) Ratsaväekoondise mehhaniseeritud rügement. (Skeem nr. 3.) Et ratsavägi moto-meh osade arenemisel ei kaotaks oma väärtust kiireltliikuva väeliigina, vaid et teda võiks edukalt kasutada isegi moto-meh osade vastu, moderniseeritakse ratsaväge, see on teda kõvendatakse mehhaniseeritud üksustega.

Ratsaväekoondise mehhaniseeritud üksustel on tihti täita aktiivsema iseloomuga ülesanded, kui üldväekoondise kõvenduseks antud tankipataljonil.

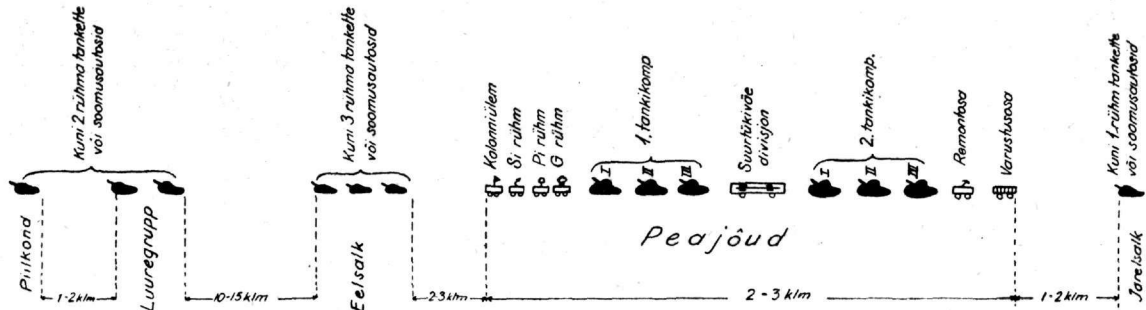
Ratsaväekoondis ei oma eraldi moto-meh luureüksust, vaid mehhaniseeritud rügement saadab välja sagedasti ka vajalikud luureosad.

Mehhaniseeritud rügementi kasutatakse kohtamislahingus enamasti mõne kaugemal oleva operatiivselt tähtsa rajooni vallutamiseks ja käeshoidmiseks seni kui ratsaväge peajõud jõuavad kohale.

Kui aga mehhaniseeritud rügementi kasutatakse tiivalöögi andmiseks, liigub ta koondatud jõududega, saates miinimumjõude välja luureks ja julgestuseks.

d) Moto-meh rügement. (Skeem nr. 4.) Moto-meh rügement teostab rännaku kas väekoondise peajõudude kolonniga, või iseseisva kolonnina, kui rügemendile antakse iseseisev operatiivne ülesanne.

Ratsaväe koondise mehhaniseeritud rügemendi rännakukord

Skeem nr. 3.

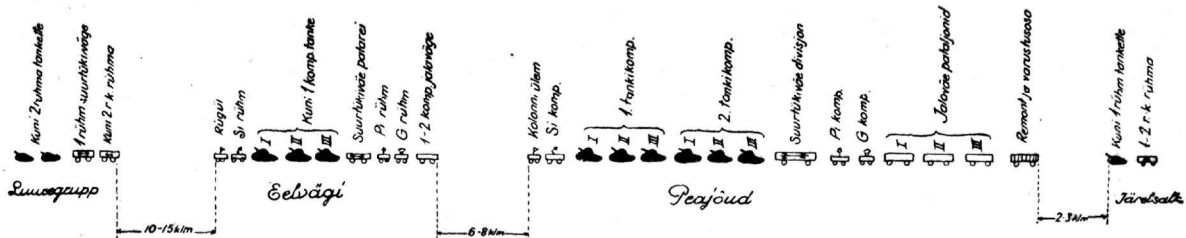
Moto-meh koondise koosseisus teotseva rügemendi rännakukiirus on üldiselt märksa suurem, kui nende moto-meh üksuste kiirus, kes teotsevad kokkukõlastatult üldväekoondistega ja teostavad rännaku hüpetena.

Vastavalt rügemendi ülesandele määratakse ka luureks jõude.

Pealegi ei suuda moto-meh luureosad vajaliku täpsusega maastikku läbi vaadata, mis annab võimaluse varitsemisosade teotsemiseks.

Eriti tagajärjekas on ootamatu kallalitung siis, kui läheb korda tabada moto-meh kolonni mõnes defilees, kus puudub manööverdamise võimalus.

Moto-meh rügement rännakul

Skeem nr. 4.

Kui eelväele on ette näha mõne tähtsama rajooni käeshoidmist, saadetakse välja tugevam luure ja eelväe juurde antakse ka tanke. Juhtumil kui on rügemendi rännakuunal teotsemas juba moto-meh koondise luuresalk, saadetakse ette nõrgem luureosa, kuna tanketid jäävad enamikus eelväe juurde. Tankipataljon liigub siis tervikult koos rügemendi peajõudude kolonni algel.

6. Järeldusi. Moto-meh osade kolonnide koostamise nõuetest ja rännakorrast selgub, et puht-mehhaniseeritud üksustest koosnevaid kolonne rännakule ei saadeta. Mehhaniseeritud osi kõvendatakse suurtükiväega, jalaväega ja abiväelike üksustega.

Sellest olenevalt moto-meh kolonnid ei ole küllalt julgestatud vastase ootamatu kallalitungi eest.

Moto-meh kolonnidele kallale tungides tuleb arvestada seda, et nad oma suure kiiruse tõttu õige ruttu läbistavad koha, kus kallalitung kavatsatud, kui liikumistee ei ole tõkestatud.

Kolonnid pareerides ootamatuid lööke, saadavad tegevusse tankiüksused, niipea kui motoriseeritud üksused on ootamatu löögi alla sattunud, ja kui maastik selleks vähegi võimalusi pakub. Sellepärast kallalitungija löök, mis on suunatud ainult kolonni motoriseeritud osade hävitamiseks, olgu õieti kiirelt teostatav.

Ühtlasi selgub, et niisuguste väeliikide üksused, kelle kiirus rännakul ja ka lahinguväljal on väiksem mehhaniseeritud osade kiirusest, võivad ootamatult kallale tungida moto-meh osadele ainult kavakindlalt korraldatud varitsemise teel, ja peamiselt just siis, kui vastane on aktiivne.

Niitva lennu rünnakud.

Õhukaitse vahendite nõrk organisatsioon ja hävituslennuväe alles algav areng Maailmasõjas olid põhjuseks, et suurem osa lennurväe lahinguväesannetest täideti madalatel kõrgustel, peamiselt 200—2000 m intervallis, kuigi lennukid olid võimelised tõusma märksa suurematele kõrgustele. Õhukaitse suurtükiväe ja hävituslennuväe kiire areng avaldas kohe mõju lennukõrguse tõstmisele, eriti sügava luure ja kaugemaa pommitamise ülesannete täitmisel. Nii juba 1917—18. aastatel polnud harulduseks lennukid 5—6 tuhande meetri kõrgustel. Selle kõrval lasus aga lennurväe õlgadel rida teisi lahingu ülesandeid, millede täitmine sääraastel kõrgustel oli võimatu, näit. koostöö jalaväega, maapealsete märkide ründamine jne. Jäid seega edasi kestma lennukid madalal kõrgusel, 100—200 m piirides. Need lennukid olid lendajatele väga ohtlikud, kuna lennukid asusid maapealsete kuulipildujate ja püsside tule mõju all. Polnud harulduseks juhtumid, kus lennukid lasti maha, olles läbistatud oma suurtükiväe mürsust selle lennukiga.

Lennuväe massilist kasutamist ründamiseks madalalt kõrgustelt alustasid sakslased ja itaallased juba 1917. aastal. Näit. pealetungil 23. mail 1917 võttis rünnakutest osa 130 itaalia lennukit; 24. augustil, Monte Sante võtmisel, 233 itaalia lennukit ründasid vastase voore, pommitasid defileed ja toimetasid oma väeosadele varustust kätte kõige kõrgematele mägedele. Sakslaste sõjaväes juba 10. juulil 1917. a. Flandria lahingutes üks lahingueskadrill oli saatmas ründavat jalaväge. 25. aprillil 1918. a., lahingus Mont Kemmel'i all, neli lennurväe koondist, kokku 200 lennukit, võtsid osa jalaväe rünnakust, tulistades vastast esimestel liinidel, tema otsese toetuse suurtükiväe, reserve ja voore.

1918. a. märtsis paiskasid prantslased Pikardias inglise ja prantsuse armeede liitekohta terve brigaadi lennurväe, eeskätt hävitajaid ja päevaseid pommitajaid, tegutsemiseks madalatel kõrgustel.

Paistab olevat kindel, et tarvidus lennata lahinguvälja kohal madalatel kõrgustel jääb lennurväele ka edaspidi. Selle tõttu hakatigi uurima eriti Ühendriikides, Nõukogude Venemaal ja Itaalias madala lennu võimalusi ja omadusi, mille üheks tulemuseks oli nn. niitva lend, ehk lend õige madalal (50; 30—10 m ja madalamal).

Nüüd on möödunud Maailmasõja lõ-

pust rohkem kui 15 aastat. Nende aastate kestel, olgugi rahuaja tingimustes, on õhukaitse suurtükivägi ja hävituslennuvägi teinud suuri edusamme. Näiteks ulatub praeguse aja seniitkahuri trajektooria 9—10 tuhande meetri kõrguseni. Lend sääraastel kõrgustel võib sündida vaid erilistel tingimustel, nõuab erilist kallihinnalist materjalosa, luure ja vaatluse mõttes annab aga vähe materjali. Kõike seda arvesse võttes peab järeldama, et lendu sääraastel kõrgustel saab ette tulema õige harva. Vastandiks sellele saab lennurvägi püüdma lennata võimalikult madalalt, kõrgustel mitte üle 50 m, kasutades maastiku loomulikke ja kunstlikke varjendeid, rünnates vastast ootamata pealelennuga jne.

Millised head omadused taktikalisest küljest võiksid olla niitval lennul?

Kõigepealt on niitval lennul tähtsus pommitusobjektide tabavuse seisukohast vaadates. Tabamiseks suurematelt kõrgustelt peaks lennurvägi pommitamiseks valima suuremaid märke. Materjalise ja moraalse efekti saavutamiseks nendelt kõrgustelt väiksemate märkide pihta oleks vaja tegevusse panna määratumad hulgad lennurväge, kasutamisele võtta kvalifitseeritud eriteadlased, varustada lennukid kallihinnaliste sihikutega või tarvitada barbaarseid vahendeid, nagu süüte-, gaasi- või bakterioloogilisi pomme.

Materjalne ja moraalne efekt on siis suurem, kui tabatakse vastase tundelikke punkte. Viimased on aga ulatuste poolest harilikult väikesed, nii et tabavuse tõenäolisus suurtelt kõrgustelt saab olema õige väike ega ületaks 1:150—1:250. Kui arvesse võtta veel asjalugu, et märkide hävitamiseks läheb vaja tarvitada suure kaaluga pomme, mis nõuaksid suure arvu raske kaaluga hiigellennukeid, — siis on selge, kuivõrd raskeks läheb probleemi lahendamine majanduslikult.

Niitva lend seevastu nõuaks märksa vähem materjalosa, kuna märkide tabavus madala lennu juures on võrdlemata suurem. Tuleb veel silmas pidada, et madalat lendu võib teostada peaaegu igasuguse ilmastiku juures, kuna näiteks lennuvõimalusi kõrgustel üle 4—5 tuhande meetri meie kliima oludes tuleks kaua oodata. Pommitusoperatsioonist osavõtjate lennukite arv madalal lennul võib olla märksa väiksem; samal ajal on võimalik lennukiirust tunduvalt tõsta.

Kõik, mis eespool öeldud pommituse kohta, on samal määral maksev ka tulistamisel kuulipildujatest ja lennukite suurtükkidest.

Niitva lennu väärtuslikumaid omadusi on võimalus kasutada ootamatust, mis tunduvalt tõstab ründavate lennukite ohutust; samal ajal vähendab rünnatud vastase võimalusi. Selline lend väga raskendab vaatluspostide tegevust, kes püüavad lennukeid avastada akustiliste ja optiliste vahenditega. Niitval lennul liikuva lennuki müra saab kindlaks teha vaid umbes 500 m distantilt, samal ajal ei ole seda lennukit silmaga veel näha. Seetõttu on väga võimalik, et vaatluspostid neid mööduvaid lennukeid üldse ei märka või teevad suuri vigu nende lennukite lennuuuna kindlakstegemisel, isegi kui mitte arvestada lenduri tahtelist manööverdamist. Vaatluspostidelt saadud teated oleksid puudulikud ja vigased; kindlasti hilineksid need teated alati, kuna helikiirus on vaid 5—7 korda suurem praeguse aja lennukite kiirusest. Oletades näiteks, et läheks korda konstrueerida lennuk, mille kiirus oleks 1200 km tunnis (praeguse aja rekord on 682 km/t.), säärane lennuk jõuaks oma propelleri helilaintele järgi ja ei oleks kuulmise ega nägemise abil üldse tabatav.

Ohukaitse suurtükivägi on niitval lennul ja üldse madalal lendavate lennukite vastu täiesti võimetu, arvestades liig suuri nurgakiirusi. Ohtlikumad näivad olevat püssid ja automaatrelvad. Oletame näiteks, et niitve lend sünnib kiirusega 240 km/tunnis (reaalne juhust), s. o. 67 m/sekundis. Lahitise maastiku juures tuleb arvata, et isegi kõige parema nähtavuse juures hakkab lennuk täppena paistma distantilt mitte üle 8—9 km. Seega pea kohale jõudmiseks läheb lennukil aega natuke üle 2 minuti. Kui arvatakse, et selle aja vältel suudetakse maapealsed relvad tegevusse panna, siis peab tähendama, et reaalses oludes laskuritel ei ole sedagi aega. Kõigepealt tuleb ära oodata, kuni lennuk on jõudnud nii lähedale, et võib ära tunda, kas ta on võõras või oma.

Teiselt poolt peab meeles pidama, et raske kp. kuuli mõjupiirkond soomustamata lennuki vastu ei ületa 3 km; soomustatud lennuki vastu umbes 750 m. Kõike eelmist arvesse võttes tuleb arvata, et laskmiseks lennuki pihta jääb aega natuke üle poole minuti.

Suurema kaliibriga (20—40 mm) ja suurema algkiirusega lõhkekuulide mõju madalalt lendavatele lennukitele saab ole-

ma igatahes suurem. Kuid sellegi juures on tabamise võimalused õige nõrgad, kuna lennuki tundelikumad osad juba 400 m distantilt pakuvad õige väikseid märke tabamiseks.

Vastase hävituslennuvägi on niitval lennul liikuvatele lennukitele märksa vähem ohtlik, kui suurtel kõrgustel asuvatele lennukitele. Juhul, kui hävitajad asuvad ootevalmis seisukorras väliaerodroomidel ja ootavad teateid vaatluspostidelt, — nägime, et niitval lennul liikuva vastase juures võib siin ette tulla suuri raskusi ja segadusi. Hävitajate patrullimisel, mis sünnib tavaliselt suurtel kõrgustel, vaatlevad lendurid õhku peajasjalikult enese ees; enese all madalal maastiku foonil liikuvaid lennukeid märgata on väga raske, eriti veel, kui need lennukid on pealtpoolt kamuflageeritud. Ära langeb siin ka võimalus õhukaitse šrapnellidega näidata hävitajatele maa pealt suunda, kustpoolt tuleb vastane.

Isegi juhul, kui hävitajad märkavad niitval lennul liikuvat vastast, on selle ründamine maapinna läheduses raskendatud, kuna pole võimalik kallale tungida altpoolt. Samal ajal saab kaaslendaja-laskur ülespoole täiel määral kasutada oma tulirelva.

Heade omaduste juures ei puudu niitval lennul ka omad nõrgad küljed.

Kõigepealt mootori ülesütlemine või isegi väiksem defekt võib siin põhjustada üleliigseid katastroofe, kuna puuduvad võimalused valida soodsat maandumisplatsi. Kui võrd selle teguriga tuleb arvestada sõja olukorras, on teine küsimus.

Teiseks puuduseks tuleb märkida asjaolu, et niitve lend on lendurile füüsiliselt väga kurnav ja väsitav, kuna maapinna läheduses harilikult „loobib“ rohkem ja lenduril tuleb pingutavalt jälgida maastiku takistusi ning märke rünnata. Suuremaid raskusi lendudel kõrgustel alla 100 m pakub lendurile ka orienteerumine. Maastiku esemete relatiivne kiirus on äärmiselt suur ja tuleb äärmise hoolega jälgida orientatsioonipunkte, kuna juba väikseim viga punkti määramisel võib põhjustada suuri suunavigu. Seetõttu tuleb lendu niitval viisil teostada põhimõtteliselt kompassi ja kella järele. Suurema loopimise tõttu aga on suunahoidmine maa lähedal palju raskem ja nõuab head väljakoolitamist.

Pommitusrünnakutel tuleb tarvitada suure hilinemisega süütajaid, et lennukid ei saaks tabatud eneste poolt heidetud pommeid kildudest.

Mis puutub ootamatusesse, siis võib seda saavutada ainult juhtudel, kui lend

sünnib tõepoolest hästi madalal. Lend kõrgustel 100—700 m on väga hädasohtlik, nagu seda tõendab Maailmasõda ja hiljem Jaapani operatsioonid hiinlaste vastu 1932. aastal. Tuli ilmsiks, et jaapani lennukite rünnakud hiinlaste vastu ei annud soovitud tulemusi, samal ajal aga kandsid jaapani lendurid hiinlaste kp koondatud tule all õige ränku kaotusi, kuna lasti maha normaalselt üks lennuk kolmest. Viga seisis nimelt selles, et jaapani lennukid ründasid hiinlasi kõrgustelt 200—500 m, aga mitte madalamalt.

Kokkuvõttes tuleb siiski tähendada, et niitval lennul ründavad lennukid saavad olema tulevikus võimsaks löögivahendiks, andes seejuures oma pommitamisel märksa suuremaid tagajärgi, kui suurtel kõrgustel lendavad pommitajad, ja esile kutsudes niisuguseid erisidemeid kui sõjaväelastes kahtlemata suuremaid moraalseid vapustusi. Säärased lennukid sunnivad vastast laiali paiskama oma õhukaitse vahendeid ja nõrgestavad tema vastupanu meie raskete pommitajate suhtes.

Kolmest lennukist moodustatud rivi, teadetes niitval lennul 50 km raadiusel, võib sünnitada vastase tagalas suuri segadusi.

Lennuväe jõudusid on võimalik kiiresti koondada õhus, ilma et neid tarvitseks varemalt koondada maas. See asjalugu sünnib vastast üle rinde laiali paiskama oma õhujõud ja õhukaitse vahendid; eriti täbarasse olukorda niitva lennu juures satuvad just viimased.

Parema materjalosa ja hästi väljakoolitatud personaali juures väheneb ka niitva lennu riisiko. Samal ajal vastase tundeliste punktide tabamine pommidega on märksa tõenäolisem isegi väiksema pommikulu juures. Üksik lennuk võib niitval lennul korda saata suurema hävitustöö, kui terve pommitussalk suurelt kõrguselt. Iseenesestki mõista, võib ette tulla olukordi, kus niitve lend ei anna oodatud tulemusi, kuna ei saa teda võtta universaalvahendina, mis suuteline täitma teisi vahendeid igas olukorras. Nägime, et niitve lend eeldab kõigepealt suurepärasest materjalist ja väljaõpet.

Eriti suure tähtsuse omab niitve lend nendes lennugruppides, mis ei ole küllalt jõudkad soetama vajalikku pommitus-lennugruppi. Seda peavad alati silmas pidama need juhid, kes on vastutavad oma üksuste lahinguvõime valmisoleku eest.

H. J.

Märkmeid kapten A. Nõmme kirjutisele „Eellaskmine ruutvõrgu abil granaadiga.“

Leitnant E. Vimson.

„Sõduris“ nr. 45, 1934. a. võtab kapten Nõmme sõna eellaskmise kohta ruutvõrgu abil granaadiga. Õigusega tähendab kpt. N., et meie laske-eeskirjas (Sv. EV) käsitletakse mainitud laskeviisi väga kokkusuurutult, mille tõttu kõikidele kerkinud küsimustele laske-eeskiri ei anna otsest vastust. Kpt. N. omas kirjutises „Eellaskmine ruutvõrgu abil granaadiga“ tahabki laske-eeskirjas puuduvaid otseseid vastusi anda mõningaile peensusile ja selgitada laske-eeskirja mõningaid põhimõtteid selle laskeviisi kohta.

See on tänaväärt algatus, kuna kpt. N. kirjutis sisaldab kahtlemata väärtuslikke juhiseid eellaskmise alal ruutvõrgu abil.

Kuid siiski ei saanud ma täiel määral ühineda kpt. N. kirjutisega, milleks alljärgnevad read.

1) Laske-eeskiri § 184 ütleb, et vaatluspunktid võivad laskesuuna suhtes asuda kus tahes, jättes määramata minimaalset nurka, mille all peavad vaatlusjooned lõikuma. Kpt. N. kirjutab, et välisriikide eeskirjades on nõudeks, et vaatlusbaasi pikkus peab olema vähemalt $\frac{1}{4}$ vaatluskaugusest. Sellist nõuet olen leidnud ka vene sõjakirjanduses. Kuid millisest vaatluskaugusest, kas lühemast või pikemast, või oletatakse et mõlemad vaatluskaugused on ühesuurused, — seda jätab kpt. N. ütlemata.

Arvan, et oluline ei ole vaatlusbaasi pikkus, vaid nurga suurus, mille all lõikuvad vaatlusjooned, sest vaatlusbaas (mitte transformeeritud vaatlusbaas) võib olla isegi $\frac{1}{4}$ vaatluskaugusest suurem, kuna nurk, mille all lõikuvad vaatlusjooned, võib olla seejuures ikkagi väga väike. Kpt. N. kirjutisi-

sest võib aga aru saada, et vaatlusbaasi pik-
kus on määrava tähtsusega.

2. Sv. E. V. § 184 ütleb, et toimetades eel-
laskmist ruutvõrgu abil, võivad vaatlus-
punktid asuda laskesuuna suhtes kus tahes.

See on täiesti õige ja kpt. N. omas kirju-
tises selle juures ei peatu, kuid siiski on
soovitav võimaluse korral hoiduda juhust,
kus mõlemad vaatluspunktid asuvad ühel-
pool laskesuunda, kuna see on seotud suu-
rema ebatäpsusega kui juhtum, kus laske-
suund asub vaatluspunktide vahel. Samuti
kiire, šabloonilise töötamise juures võib eel-
dada siin enam võimalusi eksimiseks.

3. Ei saa päri olla kpt. N. näiliku soovi-
tusega ruutvõrgu ettevalmistamisel kirju-
tada nurkjaotised vaatlusjoonte juurde,
kuna meie Sv. E. V § 184 näeb ette märkida
nurkjaotised ruutvõrgu ettevalmistamisel
ruutvõrgu serval, kummalegi poole vaatlus-
joontest. Samas ütleb kpt. N.: „Suurema
eraldatavuse saavutamiseks tõmmatakse
iga 50 tuh. tagant horisontaal- ja vertikaal-
jooned“. See lause ei ole arusaadav, kas
siis 10, 20, 30 jne. tuh. tagant ei ole paberil
horisontaal- ja vertikaaljooni? Vast on siin
tähetud öelda, et jooned 50 tuh. tagant peak-
sid olema tugevamad või värvilised? Isik-
likult ei poolda ühtegi arvu kirjutada ei
vaatlusjoonte juurde ega ka mitte ruutvõrgu
servadele ruutvõrgu valmistamisel, sest need
arvud ei ole sugugi tarvilikud ega praktili-
sed ja võivad isegi takistada õieti tarvitada
ruutvõrku. Soovitav on vaid ruudulisel
paberil iga viies ruut vaatlusjoontel ära
märkida lühikese tugeva joonekesega, mis
hõlbustab ruutude lugemist, või veel parem
on igat viis väikest ruutu sisaldav suur
ruut täielikult piirata tugevama joonega.

Arvused ei ole vaja seepärast, et suurema
täpsuse ja selguse tarvis on kasulik terve
paber ära kasutada, kuid kuna meie ei tea
ruutvõrgu valmistamisel, kuhu tulevad meie
lõhengud, ja saades vaatluspunktideelt lõhen-
gu kallanguid, võime veel siis, olenevalt
kallangute suurusele, vabalt määrata ruudu
nurkjaotisesuurust, kas 10, 5, 2 või 1 tuh.
Soovitav on, et ruut vastaks võimalikult
väiksemale nurkjaotisele. Umbes nii (või

keste kriipsukestega eraldatakse viis ruutu
vaatlusjoontel) toimib ka meie ida naaber.

4. V_1 -ga soovitatakse alati tähistada vaatlus-
suunda vaatluspunktist, milles asub tule-
juht, olgu see siis parem- või vasakpoolne.

See väldib eksitusi ja on kasuks vaatlus-
andmete ülestähendamisel, sest V_1 vaatlus-
andmed jõuavad tulejuhini ikka esimestena.

5. Vaatlusandmete ja tehtavate parau-
duste kohta kpt. N. soovib teha vastav
tabelikujuline ruudustik ruutvõrgu üle-
misse parempoolsesse nurka. Näib, et koht
on sobiv ja nii praktiseerib seda ka meie
ida naaber, kuid viimane kustutab tabelis
ruutvõrgu ruudud, joonestades sinna teist-
suguse suurusega ruute.

See igatahes ei ole soovitav, sest seega
vähendame asjata ruutvõrgu pinda ja suu-
rendame ruudu nurkjaotise suurust, mis
kahjuks täpsusele ja selgusele. Märkides
andmed rida rea alla ja järjekorras ühel
real: lõhengu nr., V_1 -vaatlus, V_2 -vaatlus ja
tehtud parandused, ei sega meid ruutvõrgul
olev ruudustik ega ei ole ka tarvidust erilise
tabeli joonestamiseks.

6. Kapt. Nõmme poolt loetletud lask-
misel esinevaid erijuhtusid tahan täiendada
juhuga, kui kolmas lask, mis antud suuna-
muutmisel, satub joonele, mis rööbiti joonele
 L_1-L_2 ja läbib märki (soovitav laske-
tasapind), siis on suund õige ja tuleb jat-
kata vaid kauguseellaskmist.

7. Sv. E. V § 185 õpetab suuna- ja kau-
gusparanduse leidmiseks tehtud parandust
korrutada saadud joonte suhtega. Kpt. N.
nimetab küll tulejuhi teotsemise järjekorras,
et tulejuht jaotab joone L_1-L_2 4 ossa, mää-
rates kaugusmõõtkava, kuid joone L_2-L_3
kohta seda öeldud ei ole. Soovitatakse mõlemad
jooned jaotada joonmõõtkavasse, mis märk-
sa kiirendab 4. lasu käskluste andmist.
Kaugust määrav joon tuleb jaotada 100 m
osadesse poolitamise teel, kuna suunda mää-
rav joon tuleb jaotada 0—05 osadesse samal
põhimõttel. Kui suuna hüpe on tehtud
0—20, 0—30 või 0—40, tuleb suunda määrav
joon vastavalt jaotada nelja, kuude või
kaheksasse ossa. Parandus teha saadud
mõõtkava järele.

Laskurirügemendi tagala rännakul ja kohtamislahingus.

„Tõl strelkovogo polka na marše i vo vstretšnom boju.“ D. Nosanj-Nikolsky.
„Vojennõi Vestnik“ nr. 4 — 1934. a.

Kaasaja tehniliste võitlusvahendite areng sunnib viima sisse mõningaid korrektiivse senikehtinud tõekspidamistesse rännaku korraldamisel ja läbiviimisel. Kaasaja tingimusi iga rännak nõuab alalist valmisolekut vastase kallaletungide tagasitõrjumiseks, et tagada õigeaegset ja otsustavalt üleminekut lahingukorda.

Tuleb meenutada, et vooride liikumine teostub peamiselt peateedel ja erilisel soodsail juhtudel kõrvalteid mööda. Ei saa unustada, et voorid on eriti tundelikud vastase õhu- ja moto-mehhaniseeritud osade rünnakute vastu. Sellest sõltuvalt on vajalik korraldada vooride liikumist peamiselt ööseti. Selline olukord rügemendi allüksuste varustamises, kõige vajalikuga, erilisi raskusi ei tohiks teha, sest allüksustes on ühepäeva tagavarad olemas ja oma vooriosad. Kui on teostatud õine rännak, siis järgmise päeva hommikul võib täiendada allüksuste poolt äratarvitatud tagavarasid.

Vooride liikumiskord rännaku sooritamisel sõltub rännaku iseloomust (milline korraldatakse rännak: pealetungi või taandumise), millises kauguses vastasest ja mis ajal (kas öösi või päeval.)

Olgu korraldatud rännak mistahes olukorras, kompani veokid peavad liikuma alati oma kompanitega. Pataljoni voorirühmad võivad liikuda igaüks vahetult oma pataljoni juures või eraldi kolonnid rügemendi peajõudude kolonni sabas.

Taandumise rännakul pataljoni voorirühmad liiguvad rügemendi kolonni ees.

Töökompani (transporti kompani) liigub tavaliselt erikolonnid umbes poole päevateekonna kaugusel rügemendi kolonni sabast.

Allpool üksikuid tüübilisi rännakujuh-tumeid.

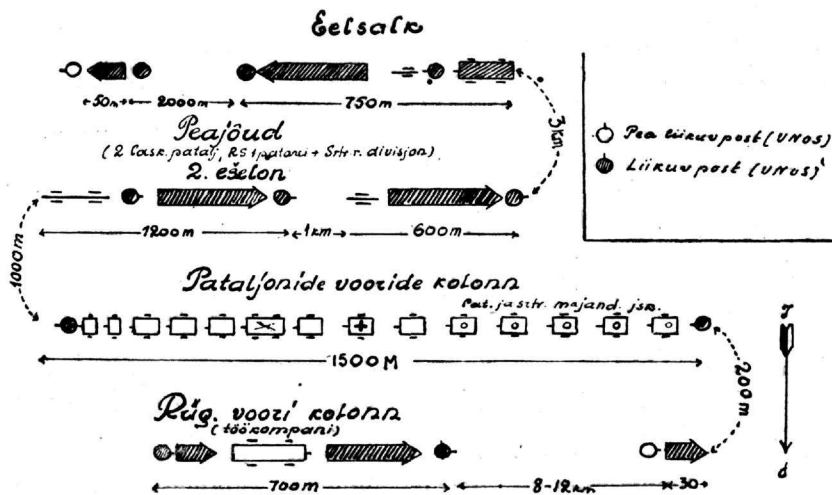
Laskurirügement sooritab rännaku kahe päevateekonna kauguses vastasest. Sel juhul vooride liikumiskord tavaliselt järgmine. Vt. skeem nr. 1. Vastase maa-pealne kallaletung on vaevalt eeldav, kuna on võimalik küll õhukallaletung. Liikumine tuleb seetõttu järgustada sügavusse. Felväe (pataljoni) järelle peab liikuma vahetult selle pataljoni laskemoona-rühma jagu.

Peajõud liiguvad kahtlematult ešeloneeritult.

Peajõudude sabas peavad liikuma pataljoni(de) voorirühmade kolonn, sapööri- ja keemiarühma vooriosad, pataljoni laskemoona-rühma jaod, RS (rüg. srtv = PA.) ja juurdeantud srtv. divisjonide laskemoonarühm, rügemendi staabivoor, sanitaarosa voor, propaganda (agitatsiooni) veokid ja lõpuks pataljoni voorirühmade majandusejaod ning samad rüg. suurtükiväele ja juurdeantud srtv. osadele.

Pataljoni voorikolonnist sabast 8—12 km kaugusel liigub rügemendi voorikolonn (töökompani ja kõik veokid, mis ei kuulu pataljonivoorikoosseisu).

Allpool laskurirügemendi rännakust, kui on ette näha kohtamislahingut. Sel

Skeem nr. 1.

juhul vooride liikumiskord osutub teissuguseks, sest on oodata maapealse vastase kokkupõrke kõrval ka vastase õhukallale tungete.

Vooride paigutus peab tagama kiire vooride tööerakendamise rügemendi lahinguosade varustamisel. Seepärast otsustatakse vooride liikumiskord oleks järgmine.

Avangardis (eelsalgas) liiguvad järjekorras: keemiarühm osa keemilise varustisega, pataljoni suurtükid, sapöörirühm ja edasi eelsalga lahinguosad. Eelsalga sabas — side, tema järele pataljoni voorirühm ja RS divisjoni laskemoonarühm (või osa rühmast, kui eelsalga juurde on antud RS patareid).

Rügemendi peajõudude kolonn liigub ešelonieritult; ešelonide vahe mitte alla 1 km.

Esimese ešeloni alges liigub siderühma varustis ja keemiarühma ülejäänud varustis, sabas — pataljoni voorirühm ja RS laskemoonarühm (kui esimese ešeloni koosseisu kuulub RS.)

Teise ešeloni sabas liiguvad pataljoni laskemoonarühma jagu, RS laskemoonarühm (kui RS kuulub II ešeloni koosseisu), juurde antud suurtükiväe üksuste laskemoonarühmad, töökompani laskemoonarühm, sapöörirühma voor, rüg. staabi voor, sanitaarosa voor, propagandaveokid ja pataljoni voorirühmade majandusejaod, ning viimased RS ja juurdeantud srtv. divisjonidele.

Pataljonivooride sabast 8—12 km kaugusel liigub rügemendi voorikolonn (suurtükiväepargi eelrühm või tema jagu, töökompani ilma laskemoonarühmata ja kõik muu voor, mis ei kuulu pataljoni voorikoloni koosseisu).

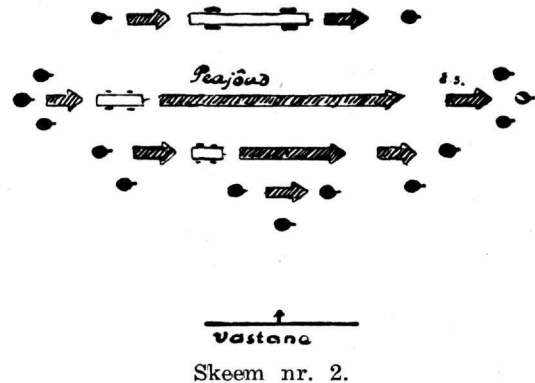
Tuleb märkida, et kohtamislahingus voori hajutamise ei teostu mitte tagalast rindele, vaid vastupidi. See on üks põhierinevusi tagala korraldamisel kohtamislahingus. Siit selgub, et tagala korraldamine neis tingimustes suuresti sõltub vooride paigutamisest kolonnis.

Rügemendi tiibliikumisel pataljoni voorirühmad asuvad oma pataljonide juures; rügemendi voor järgneb paralleeltele mööda rügemendi peajõududele 8—10 km kaugusel. (V t. skeem nr. 2.)

Tagalakorraldamise töö rännakul peamiselt seisab õigeaegses soojatoidu andmises meeskonnale. See sünnib umbes järgmiselt. Enne väljaastumist peab valmistama soe hommikueine. Pärast hommikueine väljajagamist asetatakse katlasse

lõunasöök, mille valmiskeetmine sünnib liikumisel. Lõuna tuleb anda suure puhkuse ajal ja ööbimisele jäämise ajaks peab valmis olema juba õhtusöök.

Ülaltoodu selgitamiseks konkreetsid näiteid.

Olukord: Pärast 17.—18.08 lahinguid Pori jõel Turobini all, ööl vastu 19.08, vastane kasutades ära pimedust järelväe kattel taandus lääne suunas. (V t. skeem nr. 3.). 6. L. diviisi osad 19.08 kell 0430 avastasid vastase taandumise. 19.08 kell 0500 oli diviililt saadetud välja luuresalk Otráč, Polihna, Dombrovitsa, Ržečitsa-Zemjanskaja suunas. 18.08 kell 0530 6. l. diviisi osad algasid

vastase jälitamist kahes kolonnis ettesaadetud luursalga marsruuti mööda. 19.08 kell 0600 luure andmetel on avastatud Dombrovitsa, Ržečitsa-Zemjanskaja rajoonis vastase kahe kolonni liikumist läände: üks peakolonn ulatus välja metsast, mis idapool Ržečitsa-Ksenža'st, teine astus välja Dombrovitsast. Zaklikovi rajoonis on

märgata vastase vähemate osade liikumist maanteed mööda Zavihosti suunas. Gostseradovi rajoonis — vooride koondumine.

17. L. rügement, ühes 1. ja 2. / 6. srtv. r. ja sapöörikompaniga, moodustades 6. laskuridiviisi parempoolse kolonni, 19. 08 kell 2100 jõudis Motšilda-Star, Bržozuvka rajooni, kus asus öökorterisse, pannes välja puhkekaitse nimeta kõrgendike joonel, millised kirdepool Motšilda-Star ja läänepool Bržozuvka't. Töökompani — Batoržis. Rügemendi staap asus — Brožuŭkas.

17. L. rügulil oli teada:

1. Vastane terve 19. 08 päeva läbi taandus lääne suunas, kattes end tugevate järelväeosadega.
2. Lennuväe andmetel 19. 08 kella 1200-ks selgus, et:
 - a) vastane liigub Opole rajoonis kagu suunas: üks kolonn suurtükiväge jõudnud Zosini juurde, teine — koondumas Opole juurde;
 - b) tema kaevikute olemasolu Visla jõe läänekaldal Ljasotsini rajoonis;
 - d) teostati vooride üleparvetamist läänepool Annopoli ja
 - e) Zavihosti juurde oli märgata jalaväe, ratsaväe ja vooride koondamist.

19. 08 kella 1800 andmetel selgus, et:

- a) jalavägi ühes suurtükiväega koondub Hodeli rajooni;
- b) jalaväe kolonn liigub Opole—Uržendovi teed mööda; pelkolonn väljus metsast, mis põhjapool Skokuni; kolonni sügavust ei läinud korda teha kindlaks: varjas mets;
- d) Zavihosti rajoonis teostub jalaväe ja ratsaosade üleparvetamine Visla jõe idakaldale;
- e) jalaväe kolonni (ühes suurtükiväega) liikumine teostus lääne suunas: eelkolonn jõudis Ksenžomõshi.

19. 08 kell 2200 saabus rügstaapi diviili operatiivkäsk nr. 10, mis kirjutatud alla Veržhoviska 18. 08. 33 kell 2130, kus oli öeldud järgmist:

1. Vastane diviisi rindel taandub lääne suunas. Lennuväe andmetel teostub vastase jalaväe ja suurtükiväe koondumine Opele ja Hodeli rajoonis; nimetatud rajoonidest on märgatud liikumist kagu suunas: Ljasotsini rajoonis Visla jõe läänekaldal on märgatud kindlustustöid; Zavihosti rajoonis teostub jalaväe

ja ratsaväe parvetamine Visla jõe idakaldale.

2. 6. L. diviis 20. 08 kella 0530-st jätkab vastase jälitamist kahes kolonnis Polihina, Ržečitsa-Zemjanskaja, Lisnik-Duži, Ksenžomõš, Svetsethov üldsuunas ülesandega 20. 08. õhtuks jõuda välja Svetsethov, Aniopoli rajooni.

3. 17. L. rügemendil, ühes 1. ja 2./6. srtv. r. ja sapöörikompaniga, moodustades diviisi parempoolse kolonni, jätkata liikumist maršruudil: Bržozuvka, Ržečitsa-Ksenža, Maidan, Dombrova, Olbentsin, Lisnik-Duži, Ksenžomõš, Anelin, Svetsethov.

Lähtepunkt — rügemendi peajõudude kolonni algega läbistada Bržozuvka lääneserv 20. 08. kell 0630.

Suur puhkus — Olbentsinis 20. 08. kell 1000.

Ržečitsa-Ksenža, Ržečitsa-Zemjanskaja rajoon läbistada peajõududega kell 8.30 20. 08.

4. Side kolonnide vahel — mootorratstel ja ratsavirgatsitega.

5. Ise liigun eelväe vasakpoolse kolonni juures.

Komdiv 6.

Rügul 17 otsus 20. 8 kell 22.30.

1. „Rügemendi eelsalk — 2./17. l. r. ühes 1./6. srt.r. 1 patarei / Rng srtv., rühm pataljoni suurtükiväge, 1 jagu sapööre, rüg. keemia rühm.

Maršruut — Bržozuvka, Ržečitsa-Ksenža, Olhentsin, Lisnik-Duži.

Lähtepunkt — kolonni algega läbistada Bržozuvka lääne serv 20. 8 kell 5.00.

Ržečitsa-Ksenža, Ržečitsa-Zemjanskaja joon läbistada 20. 8 kell 7.00.

Suurpuhkus — Lisnik - Duži's 20. 8 kell 9.00.

2. Rügemendi peajõud — 1. ja 3./17. L. r., sapöörirühm, RS (ilma 1 patareita, 2./6. stv. r. Liikumine — kahe ešeloniga (dist. 1 km) eelsalga maršruudi järgi.

Lähtepunkt — kolonni algel läbistada Bržozuvka lääne serv 20. 8 kell 6.30.

Joon, mis näidatud eelsalgale, läbistada 20. 8 kell 8.30.

Suurpuhkus — Olhentsinis 20. 8 kell 10.00.

3. Side — ratsavirgatsitega.

4. Õhukaitse (PVO), gaasikaitse (PHO), tankitõrje (PTO) ja rännakuaitse — kolonnijuhtide abinõudega.
Alarmi signaalid: PVO — vile; PHO — sireen; PTO — raketid.
5. Ise liigun eelsalga juures; staap peajõudude esimese ešeloni alges.

R ü g ü l i j u h t n ö ö r e s t a a b i -
ü l e m a l e .

Rügül 17 käskis saata välja 20. 8 kell 4.00 luure rügemendi liikumise suunas Krasniki peale.

Tagala osas andis järgmisi juhtnõore:

1. Võib oodata rännaku ajal kokkupõrget vastasega.
2. Pataljonide laskemoona rühmad liiguvad oma pataljonide järele.
3. Töökompani 2. rühm ja sanitaarosa liiguvad rügemendi peajõudude teise ešeloni pataljoni laskemoonarühma sabas.
4. Ülejäänud töökompani vooril liikuda iseseisva kolonnina rügemendi peajõudude järele 12 km kaugusel.

Lähtepunkt — kolonni algega läbistada Bržozovka lääne serv 20. 8 kell 10.00.

Voori kaitseks eraldada 3./17. L. r. üks 1- ja üks kuulipilduri rühm.

5. Enne rännaku algust anda sooja hommikueinet; lõunasöök suure puhkuse ajal 20. 8 kell 10.00.

R ü g e m e n d i r e l v u r i (J s k . 5) t ö ö .

Saadud juhtnõörid tagala korraldamiseks stabül annab edasi relvurile (5. jsk. ülemale), kes nende põhjal töötab välja lahinguvooril liikumise kava kolonnis ja käsu-projekti tagala korraldamise kohta. „Käsk tagalale nr. 12. Rügstaap 17 — Bržozovka 19. 8 23.00 kaart 84000.

1. Vastane taandub lääne suunas. 17. L. rügement, moodustades 6. l. diviisi parempoolse kolonni vastase jälitamisel, astub välja 20. 8 kell 6.30 marsruudil: Bržozovka, Ržečitsa-Ksenža, Maidan-Dombrova, Olhentsin, Lisnik-Duži.

2. Pataljonide-, Rng. srtv.- ja juurdeantud srtv. laskemoonarühmadel liikuda oma üksuste juures.

3. Eriallüksuste vooriosadel — liikuda oma allüksuste juures.

4. Töökompani II rühmal ja sanitaarosa vooril liikuda 3. pataljoni laskemoonarühma järele.

5. Töökompanil ilma II rühmata ja kõigil ülejäänud rügemendi veokitel liikuda

da iseseisva kolonnina peajõudude sabast 12 km kaugusel. Liikumistee — Batorž, Blažek, Močilda-Star, Bržozovka, Ržečitsa-Ksenža, Olhentsin.

Lähtepunkt — kolonni algega läbistada Bržozovka lääneserv kell 1000. Suurpuhkus — Ržečitsa-Ksena — kell 1300.

6. Rügemendi voori kaitseks eraldatakse üks laskuri- ja üks kuulipilduri rühm 3./17. L. r., kes ootavad kolonni Močilda Stari juures.

7. PVO, PHO PTO organiseerida töökompüli korraldusest.

8. Side — ratsavirgatsitega ja mootor-ratastega.

9. Enne rügemendi väljaastumist anda välja soe hommikueine; lõunasöök — kell 1000 suurel puhkusel.

10. Rügstaap ja relvur (resp. 5 jsk. ülem) — rüg. peajõudude alge juures.

Tagalakäsule kirjutavad alla rügemendi staabiülem ja 5. jaoskonna ülem (meie mõiste järgi — rügemendi relvurohvitser).

20. 08. kell 0500 eelsalk, kell 0630 rügemendi peajõud ja kell 0700 (Batorž'ist) rügemendi voorikolonn astus välja järgmises korras. Eelsalga sabas 2. pataljoni laskemoona rühm ja RSrtv laskemoonarühma üks jagu.

Peajõud — kahes ešelonis 1 km-sel distantil. Esimese ešeloni sabas — 1. pataljoni laskemoonarühm ja RS laskemoonarühm ilma ühe jaota.

Teise ešeloni sabas — 3. pataljoni laskemoonarühm, juurdeantud srtv, laskemoonarühm, töökompani laskemoonarühm, sanitaarosa, rüg, staabi veokid, pataljoni, RS ning juurdeantud suurtükiväe majandusejaod.

Rügemendi voorikolonnis kõik veokid, millised ei kuulunud pataljoni voori koosseisu.

R ü g e m e n d i t a g a l a h a r g n e m i n e
k o h t a m i s l a h i n g u s .

20. 08. kell 0830 eelpatrull väljunud metsast, mis lõunapool Maidan Dombrova't sattus kuulipildujate tule alla metsast, mis lõunapool Dombrovat, samuti telliskivitehase suunast. Eelpatrulli ülem — 4. kompül — omakorda avas tule vastase pihta. Samal ajal vastane avas tule suurtükkidest ühe patareiga Olbentsini suunast.

4. kompani asus lahingukorda ja algas pealetungi Dombrova ja telliskivitehase suunas; kompül 4 saatis eelsalga ülemale — 2./17 L. r. ettekande.

Kell 08.30 2./17 L. r. ülem ühes rügne 17-ga liikudes eelsalga alge juures, jõudsid

Maidan Dombrovasse, kui kuulsid klp laskmist ja üksikuid strk. pauke loode suunas.

2./17. L. r. ülem peatas eelsalga ja sõitis ühes rügliga ette eelpatrulli juurde. Maidan Dombrova juures kohtasid virgatsit, kes andis üle kompül 4 ettekande.

Sel ajal parempoolne külmpatrull kandis ette, et kõrg. 130,6 suunas on märgatud vastase jalaväe- ja suurtükiväeosade liikumist.

Kell 0840 saabus Kraniki peale välja saadetud luurelt virgats ettekandega, milles teatati, et ca pataljoni suurune vastase jalaväeosa ühes srtv. väljus Kranikist teed mööda Ržečitsa-Zemjanskaja suunas.

Evides ülaltoodud teated, rügl 17 saadab peajõudude kolonni juhile käsu liikumise peatamiseks ja võtab järgmise otsuse.

1. „2./17. L. r. hargneda ja tungida peale kõrg. 130,6 ülesandega, lüüa sealt vastane välja ja vallutada kõrgendik; kompül 4-dal lüüa vastane välja Dombrovast ja telliskivitehase juurest.

2. 1./17. L. r. (peajõudude esimene ešelon) pöörata teele, mis läheb Ržečitsa-Ksenža'st Paseka peale, jõuda kiirelt välja metsatuka põhjaservale, mis Ržečitsa-Ksenža'st põhjapool, atakeerida ja hävitada vastase kolonn, mis liigub Krasnikist mööda teed Ržečitsa-Zemjanskaja suunas.

3. 3./17. L. r. (peajõudude teine ešelon) liikuda teises järgus 1. pataljoni järele ja 1. pataljoni ebaedu korral teetseda tema paremal tiival vastase hävitamise ülesandega.“

Võtnud sellise otsuse ja andnud vastavad korraldused, rügl 17 saadab ettekande divül 6-le. Seejärgi annab stabülile juhtnööre KP ja VP asetamise suhtes.

*

Kell 0845 2./17. L. r. ülem alustas pealetungi kõrg. 130,6 suunas. Tema korraldusel pataljoni LP oli hargnenud metsatuka idaserva, mis kagupool Maidan Dombrovat; majandusjagu — Ržečitsa-Zemjanskaja.

1./17. L. r. ülem käskis hargneda oma pataljoni LP (resp. padrunite punktil) teede harunemise juures metsas. Ržečitsa-Ksenža

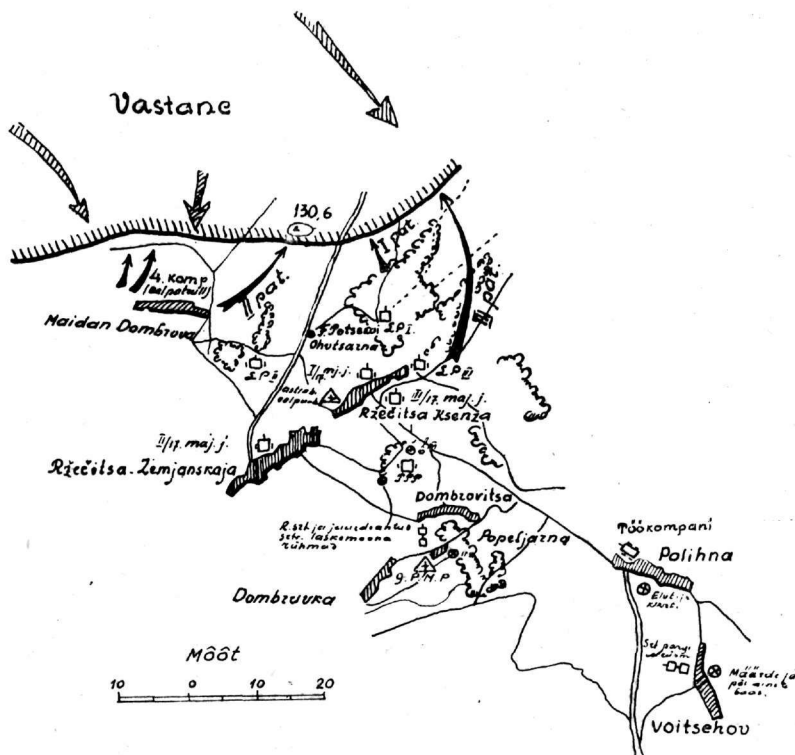
idaserval asetsetes 3./17. L. r. LP; mõlemate pataljoni majandusejaod asusid Ržečitsa-Ksenžasse.

Rügstabül 17 käskis:

- avada rügemendi LP metsatukas, mis loodepool Dombrova'st; arstiabiandmise eelpunkti — Ržečitsa-Ksenžasse ja töökompanil — Polihinasse;
- kanda ette tähtajaliselt divstaapi punktide asukohtadest ja paluda teateid srtv. rügl. eelrühma (eellao) ja arstiabi peapunkti (GPMP) asukohtade üle, millisel määral ja millal antakse välja laskemoona ning elutarbeid;
- koostada tagalakäsu projekt ja tagala korraldamise kava;
- luua telefoniside LP-ga ja teiste punktidega — ratsavirgatsitega;
- tagada tagalaosadele julgeolekut asutiste eneste abinõudega.

*

Relvur, (NO5 — 5. jsk. ülem) saades juhtnöörid, saadab ettekande divstaapi. Kuni viimasest teadete saamiseni, teatab punktide ülematele tagalaosade asetuse skeemi ja annab esialgsed korraldused. Saanud divstaabist teated srtv. pargi

Skeem nr. 4.

eelrühma ja arstiabi peapunkti asetuse kohta, relvur koostab käsu projekti.

Käesoleval juhul relvur ei koosta aja- puudusel skeemi, vaid kannab kõik and- med oma töökaardile (vt. skeem nr. 4) ja arvestuse kannab välikirjavahetuse blokki.

„Käsk tagala alal nr. 13. Rügstaap 17 — F. Počekaika (Ohvtsarnaja) 20. 08. 33, 0920. Kaart 84000.

1. Vastane peatas rügemendi liikumi- se. Rügement läks üle pealetungile üles- andega hävitada vastane.

2. Vahetuspunktid diviisiga: laskemoo- nale — mets, mis loode pool Dombrovitsa; keemiavahenditele — metsa lõunapoolne nurk, mis põhjapool Dombrovitsa'st; inse- nerivarustisele — Popeljarna; toiduaine- tele ja keertile — Polihina.

3. Pataljonide padrunite punktid (resp. LP): 2. pataljonile — metsa ida- serv, mis kagupool Maidan Dombrova't; 1. pataljonile — teede harunemise koht metsas, mis põhjapool Ržčitsa-Ksenža; 3. pataljonile — Ržčitsa Ksenža idaserv.

RSrtv. ja juurdeantud strv. laskemoo- na rühmad — mets lõunapool Dombro- vitsa.

4. Majandusejaod: 2. pataljoni — mets lõunapool Dombrovitsa; 1. ja 3. pa- taljoni — Ržčitsa-Ksenža.

5. Suurtükiväepargi eelrühm kella 1200-st — Voitsehovis.

6. Määrde- ja põletisainete baas — Voitsehovis.

7. Arstiabi peapunkt kella 1200-st — Popeljarnas.

8. Arstiabi eelpunkt kella 1000-st — Ržčitsa-Ksenžas.

9. Rügemendi vet. laatsarett — Domb- rovkas.

10. Rügemendi staap (teine ešelon) — Ržčitsa-Ksenžas; relvur (NO5 —j sküls) — F. Počekaika's (Ohvtšarna).“

Tagalaala käsule kirjutavad alla rüg- stabül ja relvurohvitser. J. V.

LEEDU.

„MUSU ŽINYNAS“

Nr. 117 — detsember 1934. a.

Kindralstaabi kol. ltn. Karvelis — „Taktika ajaloolistes näide- tes“. Taktika õppimise kasulikumaks vii- siks on endiste lahingute uurimine, aruta- mine, lahendamine. Uurimisel selgub, mis oli täidetud halvasti, mis hästi. Millised

tegurid avaldasid eitavat ja millised jaa- tavat mõju osavõtnud osade tegevusele, ja lõpuks, kuidas leedu ja teiste riikide la- hingskirjade järgi oleks pidanud lahenda- dama uuritava ajaloolise näite.

Niisugune uurimine lubab arutada tak- tikalisi küsimusi elavas ja kujukas vormis, lubab selgitada ning kergesti omada ees- kirjade kuivad §§ elavais näiteis, isegi nii- suguseid küsimusi, millised on veel eeskir- jadelt käsitlemata.

Artiklis arutatakse mõningaid näiteid, millistega on autor lähemalt tutvunud Čehhoslovakkia sõjaakadeemias.

Näiteid on toodud: 1) jalavägi lahing- us — prantsuse 106. jal. brigaadi lahing 14.—18. septembrini 1914. a. Aisne- Marne kanali juures; 2) pataljon koh- tamislahingus metsas — prantsuse patal- jon lahingus 19. augustil 1914. a. Güns- bachi metsas.

Kindralstaabi kol.-ltn. Grinius — „Kaitse laial rindel“. Arutatakse „La Revue d'Infanterie“ ajakirja juuli- ja augustikuude raamatus ilmunud kellegi ma- jori sulest teost „L'Infanterie dans la defensive sur des grandes frontes — Etu- de d'un cas concret dans le cadre du regiment.“

Järgmises artiklis läti kol.-ltn. Edv. Mednis — „Militarais Apskatsi“ vastutav toimetaja — kirjutab läti armeelt 11. no- vembril pühitsetava aastapäeva tähtsusest. Kirjutisest selgub, et Bermont-Avalovi pea- letungil Riiale oli läti armees 2000 ohvit- seri, 500 kv. ametnikku, 37.000 allohvit- seri ja sõdurit. Uus mobilisatsioon 1919. a. oktoobrikuus suurendas armeed veel 8000 inimesega. Läti armeel oli kasutada 33 suurtükki, 173 rasket kuulipildujat, 121 kerget kuulipildujat ja mõned miinipildu- jad. Riia rindel oli lätlastel umbes 12.000 sõdurit 16 suurtükiga palju tugevama Bermondi väe vastu. Temal oli 45.000 inimest, 100 suurtükki, 600 kuulipildujat, 50 miinipildujat ja 120 lennukit. Riia lahinguist ei võtnud osa kõik Bermondi jõud, kuid neid oli võimalik täiendada varudest.

Lätlastel võitsid nii arvuliselt kui teh- niliselt hästi tugevama vaenlase. Moraal- selt seisis läti armee kahtlemata kõrge- mal. Ka juhtimiselt seisis läti armee va- jalikul kõrgusel. Armee etteotsa astus 16. oktoobril 1919. a. kindral Janis Balodis.

Lätlastel oli tookord kolm jalaväe di- viisi (12 polku), Landesväär (kövendatud

jalaväe polk), Latgallia partisaanide polk, soomustatud divisjon (2 soomusrongi ja 4 soomusautot), sõjakool, üliõpilaste pataljon, mitte suur luurepataljon, mere-meeste rood, üksik inseneriväe rood ja lennuväe park. Metsikud lahingud algasid 3. novembril. Pärast kaheksapäevalist lahingut vastane puhastas riiacelsed positsioonid. 11. november 1918. a. loetakse nüüd iseseisva Läti rahvusarmee asutamise päevaks. Läti kütipataljon (pärasised polgud) olid loodud varem, suures Maailmasõjas. Nad kuulusid endise Vene keiserliku armee koosseisu. Ometi läti kütide südames vene palitu all elasid läti ideaalid.

Läti armee traditsioonid on vanad. Juba XII—XIII sajandil läti esivanemad sõdisid vapralt sissetungivate rüütlitega.

Selles mõttes on palju ühist Leedu ja Läti armeede vahel. See kõvendab sidet mõlemate armeede vahel ning üksteisest arusaamist.

Paulius Šležas lõpetab kirjutise „Leedu kuningas Mindaugas“ seeria. Hinnatakse leedu kuninga Mindaugase omaaegseid teeneid. Lõpuks tähendatakse, et ajalugu õpetab elama ja et inimesed, kes ei tunne ajalugu, on vaid lapsed.

Suurtükiväelises osas esinevad puht erialalised artiklid: Suurtükiväe kapten Soročkinas — „Mõtteid suurtükiväe ettevalmistuse laskmisest.“ N.-ltn. Paltarokas — „Patari tulepositsiooni planimeetriline ülesvõte ning tema kasutamine patari laskmisel, asetatuna mitte võrdsele kaugustele ja mitte ühele joonele.“

Kindralstaabi major A. Sidabras — Märkeid jala- ja suurtükiväe lahingulisest koostööst.“

Välisriikide osakonnas kirjutatakse inglise dessantmanöövrimest ja sõja tseensuurist, Eesti õppetsentrumist jne. Bibliograafilises osas refereeritakse teiste seas ka „Sõdurit“.

L.

„MUSU ŽINYNAS“

nr. 118 — jaanuar 1935.

Res nooremleitnant Dr. J. Jasaitis. Uutest sõjakeemilistest materjalidest. — Maailmasõjas kõige hädasohtlikumaks sõjakeemiliseks aineks oli üperiit. Maailmasõjale järgneval perioodil sõjakeemiliste ainete areng tõi üperiidi koostisse muudatuse: kloori püütakse asen-

dada broomiga, joodiga, fluriga. Kuid ka sellisel kombel saadud ained on oma mõjul üperiidiga võrreldes nõrgemad. Nii näiteks broom-üperiit ehk „Bromlost“ ($\text{CH}_2 \text{Br CH}_2 \text{2s}$) laguneb niiskes maapinnas hädasohtuteks aineteks kiiremini kui üperiit. On palju räägitud seatina tetraetilist ($\text{pb/C}_2 \text{H}_6/4$). Töölised, kokku 38 inimest, kes Maailmasõja ajal töötasid selle mürkaine valmistamisel, surid kõik sõja lõppedes. Tulevikusõjas võidaks võtta tarvitusele uusi keemilisi aineid, kuid arvestades suurt edu ja tähelepanu gaasikaitsel, nende mõju on vaevalt suurem kui see oli Maailmasõjas. Vastuvaidlemata on vaid see, et hästi arenenud keemilise tööstusega riigid võivad kasutada mürkaineid väga suurel hulgal.

Kindralstaabi kollekt. K. Grinius. Kaitse laiadel rinnetel — (järg). Artiklis tuuakse ära 157. jalaväe rügemendi ülemate tegevused ja käsukirjad, samuti nende käsukirjade täitmine patulide poolt. Kokkuvõttes sisaldab artikkel järgmisi mõtteid:

1. Andes käsu kaitsta ja oma käes hoida oma rinnet, juhatus peab arvestama selle otsuse hädasohtlikkust. Tugeva löögi puhul selline asetus ei suuda avaldada tõsisist vastupanu.

2. Juhatus peab olema informeeritud olukorrast õigeaegselt, kuna ainult sel tingimusel tema suudab saata välja reserve kohaliku läbimurde likvideerimiseks.

3. Laiade rinnete kaitse on vägedele väga väsitav.

4. Laiade rinnete kaitsjateks kõlbavad vaid väeosad tugeva moraaliga ja võimelised pidama lahingut iseseisvalt.

Major K. Banach. — Prantslaste vaateid raskekuulipildujate kaugetulele. Ajakirja ratsaväe osas on artiklid: K. Žur — Ratsaväest. Käsitletakse üht Maailmasõjale järgnenud ratsaväe „kriisi“. Leedu vajab tugevat, kiiresti mobiliseeritavat ja võimalikult ratsaväe tegevussuundade lähedusse asetatud ratsaväge. Ainelised raskused ei luba suurendada ratsaväge teiste väeliikide arvel.

Kuid vastav ratsaväe jaotus, tugevate kaadrite alalejätmine, vastav komplekteerimine inimestega ja hobustega võimaldaks arendada ratsaväge ilma suuremate kuludeta. Meie (Leedu) naabrid omavad suure ja võrdlemisi hästi organiseeritud ratsaväe. Sellele vastu panna suudab vaid samasugune oma ratsavägi.

Kapten Cesna — Ratsaväelase mured. — Autor käsitleb artiklis ratsaväe võistluste organiseerimise, võitjateks tulnud auhindade määramise ja teisi küsimusi.

Kindralstaabi major Reklaitis — Ratsaväe pealetung. — Ratsaväe taktikat võib väljendada sõnadega — „ratsutada ja lasta“, s. o. ratsaväe tegevuse aluseks on liikumised ratsa ja lahing jalarivis; liikumine ja tuli — on ratsaväe taktika peategurid. Mida vähem on ratsaväge, seda enam on vaja teda hoida, tema põhiülesannete täitmiseks. Vägede juhataja eluline huvi on jälgida, et ratsavägi ei saaks kurnatud ehk hävitatud liig vara teisejärguliste ülesannete täitmisel.

Ratsaväe peamiseks omaduseks on: liikuvus, võime manööverdada väljaspool teid, maastikul, missugust on raske läbisõutada teistel väeliikidel, ootamatuis tegevustes.

Artiklis on järgmised peatükid: lähemine, kontakti loomine, pealetungi lahing, manööver ja pealetungi organiseerimine.

Kindral M. von Poseck — Ratsaväe luureteenistus Maailmasõja kordamustel (artiklil on järg).

Pealkirja all „Välisriikide sõjaväed“ on avaldatud: Eesti — kindral Laidoneri kõne riigikaitsest, Poola — ratsaväe motomehaniseerimine, Prantsusmaa — jalaväe diviisi luuresalk, järeldused sügisestest manöövritest, N. Vene — ratsaväe ja tankide koostööst kaitsest.

Bibliograafia. — Selles osas väärib tähelepanu kindralstaabi kol. Rahtikise seisukoht leedu väeosade vanuse kohta, mis on avaldatud 5. jal. rügemendi mälestusalbumis: — „13. november 1918. ei tule lugeda Leedu armee asutamispäevaks, vaid tema uuestisünni päevaks“ — sest praegune 5. rügement esines juba vanas Leedu kuningriigis ja aast. 1717.—1794. Napoleoni armee 1812. aastal 22. jal. (5. leedu) rügemendina. Seega 5. rügemendi vanus on 218 aastat.

N.-VENE.

„ARTILLERIISKI ŽURNAL.“

Detsember 1934. a.

Esiartiklis „Juhi laskealalise väljaõppe süsteemi ja kvaliteedi eest“ antakse juhiseid NAOP tähtsamate nõuete elluviimise kohta. Aastakavas ettenähtud kaadriõppuste tundidel juhid omandavad kindlas metoodilises järjekorras laske-eeskirja üldised põhimõtted ja üksikud laskeviisid. Seejuures peami-

seks eesmärgiks on aine põhjalik äraõppimine, pannes rõhku ainult kvaliteedile. Üksikute küsimuste või laske-eeskirja §§ äraõppimine teostub iseseisvalt enne tundi, kuna tunni ajal õppuse juhataja kontrollib omandatud teadmisi ja korraldab konkreetseid ettevalmistavaid harjutusi imitatsioonabinõudel.

Olles kaadriõppustel põhjalikult omandanud teatud laskeviisi või probleemi ja teostanud mõne konkreetse harjutuse, juht viiakse üle laskealalisse treeningusse, mida teostatakse väljaspool kaadriõppuste õppekava igapäev vähemalt 1 tund. Treeningu ajal püütakse kordkorralt saavutada parimat töötempot, kuid mingil tingimusel mitte töö kvaliteedi arvel. Olles saavutanud vastava töötempo, juht sooritab kontrollharjutuse. Edaspidi õppuste juhi äranägemisel teostatakse vahetevahel lendülesandeid eesmärgil hoida juhti saavutatud tempo tasemel. Treeningharjutustel juht peab omandama ka vilumusi ja kogemusi kiiresti orienteeruda olukorras, õieti valida tuleülesannet, mürsku, süütajat, laengut, lähteandmete valmistamise meetodit ja õppima õieti käsklustega reageerima vaatluste igasugustele kombinatsioonidele. Laskealalisel ettevalmistusel saavutatakse parimaid tagajärgi siis, kui see teostub iga juhiga individuaalselt, arvestades seejuures juhi teadmisi ja oskusi. Näiteks ühel treeningupäeval teostatakse mitmesuguseid harjutusi mitme juhiga, kus ühed juhid teostavad ettevalmistavaid harjutusi, teised — kontrollharjutusi, kuna kolmandad — kordamis- või lendülesandeid.

„Juhi üldtaktikalise ettevalmistuse meetodika.“ Ljutov. Suurtükiväejuht peab põhjalikult tundma toetatavate väeliikide taktikat, sest ainult siis ta suudab kõige otstarbekamalt täita saadud ülesandeid ja tundes lahingu pulssi, omal initsiatiivil tagajärjekalt abistada toetatavaid üksusi. Jalaväe taktika õppimiseks suurtükiväelane ei saa täiel määral kasutada jalaväe meetodikat, sest ta saab selleks kasutada palju vähem aega kui jalaväelane. Artiklis autor annab kava ja huvitavaid metoodilisi juhiseid, kuidas organiseerida ja teostada õppusi jalaväe pataljoni kaitse- ja pealetungilahingu läbitöötamiseks.

„Kõlaluure tööd takistavad või raskendavad tingimused ja põhjused.“ 10-leheküljelises joonistega varustatud artiklis kirjeldatakse ilmastiku, maastiku ja kohalikude esemete mõju suurtükilaskmisel või mürsulõhkemisel tekkivate kõlalinete levimisele ning selgitatakse, kuidas need tegu-

rid soodustavad, takistavad või raskendavad kõlamõõtmist. Autor toob rea huvitavaid praktilisest elust võetud nähteid ja näiteid, milledega peaksid lähemalt tutvuma eriti meie mõõteüksuste koosseisu kuuluvad suurtükiväelased.

„Mitte fotoplaan, vaid fototriangulatsioon.“ Klimenko. Autor toob fotoplaani ja fototriangulatsiooni mõisted, kirjeldab nende valmistamist ja võrdleb neid teineteisega. Seejuures ta jõuab otsusele, et fototriangulatsioon omab palju paremusi võrreldes fotoplaaniga. Õhufotosid levitatakse kuni patareini. Autor toob ka suurtükiväe luuredivisjoni fotogrammeetrilise laboratooriumi, suurtükiväe topoüksuste ja juhtide ülesanded. Iga suurtükiväejuht (ohvitser) peab oskama õieti lugeda õhufotosid (dešifreerida topograafilisi ja taktikalisi objekte) ja määrata Gauss-Krügeri kilomeetrilise võrguga varustatud õhufotodel olevate objektide koordinaate.

„Suurtüki sihtimise reika.“ A. Nikolajev. Lahingus patarei, eriti haubitsapatarei, sa-

geli asub kinnisele tulepositsioonile, kus pole kõigi nõuetele vastavaid ja küllalt kaugel asuvaid märkpunkte. Kui märkpunkt asub suurtüki lähedal, 100 m kaugusel või alla selle, suurtüki sihtimisel tekib vigu, milletõttu suureneb hajumine ja raskeneb laskmine. Sellistest vigadest hoidumiseks autor soovib kasutada 2 m pikkust ja 15 sm laiust reikat, mis on jaotatud 10 ossa à 20 sm. Iga osa on omakord jaotatud 4 ossa ja varustatud mitmesuguste kujutistega, milletõttu neid on võimalik üksteisest eraldada. Reika kasutamine on õige lihtne. Pärast suurtüki suunimist ta asetatakse horisontaalselt 30—50 m kaugusele suurtükist. Reika ja suurtüki vahele asetatakse tähis nii, et ühtuksid nurgamõõtja niitiderist, tähis ja reika keskkoh. Suurtüki paigast nihkumisel need ei ühtu enam ja viga kõrvaldatakse. Reikat kasutatakse siis, kui märkpunkt asub lähemal kui 300 m kaugusele sihtimiseks või perioodiliselt tekkinud vigade kõrvaldamiseks.

Välismaa sõjakirjanduse ülevaade. Bibliograafia. —m.

Kaitseväe elu.

Sakala partisanid olid koos.

Vabadussõjaagsetele lahinguväljadele Pangevitsa rajooni püstitatakse mälestussammas.

Riigivanem K. Päts, vägede ülemjuhataja kindral-leitnant J. Laidoner ja kolonel V. Puskar valiti auliikmeteks.

27. detsembril 1934. a. pidas Sakala Partisanide Ühing oma korralist peakoosolekut Viljandis, Sakala Partisanide Pataljoni staabi ruumes.

Kella 1200 paiku oli koos 46 liiget. Koosoleku avas ühingu abiesimees kolonel L. Jakobsen, kes traditsioonide kohaselt püstitõusmisega palus austada Vabadussõjas langenud ja surnud partisane. Koosoleku juhatajaks valiti kol. L. Jakobsen, protokollikirjutajaks ühingu sekretär kpt. P. Kangro.

Koosoleku juhataja esitas ühingu 1934. aasta tegevusaruande, kust nähtub, et ühingu tähtsaim ülesanne möödunud tegevusaastal oli Sakala partisanide ajaloo kirjastamine. Kuigi kavatsusele alul suhtuti umbusklikult, kuna kogemused on näidanud, et ajaloo kirjastamine on seotud suurte raskustega ja kuludega ning ei tasu end,

peab siiski konstateerima nüüd, et ettevõtte õnnestus üle ootuste hästi. „Sakala Partisanid 1918—1934“ on saanud kiitvate arvustuste osaliseks ja nõudmine raamatu järele nii Sakalamaal kui ka mujal lubab oletada lähemal ajal kõigi väljalastud raamatute realiseerimist.

Rahalise aruande osas on märgitud sissetulekuna Kr. 2807.98, väljaminekuna 2515.08 krooni, ülejääk Kr. 292.90.

Koosolekul kinnitati läinud tegevusaasta aruanne ja võeti vastu muutmata kujul juhatause poolt koostatud eelarve tasakaalus Kr. 1458.90.

Eelarve muude väljaminekute hulgas on ette nähtud Kr. 350.—, raamatu koostamisel ettevõtetud läkitamiskulude katteks ja 300-kroonine põhikapital Sakala partisanide vabadussõjaagsetele lahinguväljadele ausam-

ba püstitamiseks. Nimetatud summad kui ka teised eelarvesse võetud väljaminekud loodab ühingu juhatas katta eelarveaasta jooksul raamatu müügist saadud tuludest.

Olulisemaks päevakorra punktiks oli Sakala partisanide vabadussõjajärgsete kangelastegude jäädvustamise küsimus, et tulevastele põlvedele väärikalt meelde tuletada Eesti ajaloo suurimat võitlust — Vabadussõda ja neid lahinguvälju, kus võitlesid vabaduse eest ja oma elu jätsid paljud parimad isamaa pojad. Selle küsimuse ümber vahetati mõtteid mitu tundi. Ühingu juhatas saatis juba suvel komisjoni (kpt. Kangro, ohv.-as. T. Saarepera ja hr. H. Pedak), lahinguväljadele mälestusmärgi püstitamise eeltöödeks, Pangevitsa rajooni, s. o. kohta, kus partisanid löid ägedamaid lahinguid Vabadussõjas ja kus kõige selgemini väljendus partisanide kangelaslikkus. Koha peal selgus, et seltskond ja organisatsioonid suhtuvad algatusele kõigiti heatahtlikult. Vabadussõjajärgseid partisan-kangelasi ohv. as. T. Saarepera käsitas pikemalt lahinguvälja jäädvustamise tähtsust tulevastele põlvedele ja tõi ette motiivid — miks just Sakala partisanid peavad õigeks ja kohaseks mälestusmärgi püstitamise Pangevitsa rajooni, Riia-Pihkva kivitee ääres. Selle tähtsa teedesõlme pärast löid Sakala partisanid ägedamaid lahinguid mitu kuud, kusjuures kivitee käis käest kätte, kuni lõplikult partisanid 24. mail 1919. a. kivitee vallutasid ja terve vaenlase rinde taanduma sundisid. Selles rajoonis kandsid partisanid ka suuri kaotusi (11 langenud, 75 haavatud, 13 põrutatud ja 5 teadmata kadunud). Kohalikule elanikkonnale jäid partisanest parimad mälestused, misparast nad nüüd healmeelil näeksid, et ka tulevased põlved saaksid näha Sakala partisanide suurimaid ja verisemaid võitluskohti.

Mälestusmärgina otsustati püstitada tugevast põllukivist obelisk partisanide embleemiga ja vastava tekstiga Vastseliina—Laura ristiteele, Pangevitsa mõisa rajooni. Mälestusmärk kavatakse püstitada juba käesoleval aastal. Mälestusmärgi püstitamiseks tarvilikud eeltööd teeb ühingu juhatas. Tema ülesandeks on välja töötada mälestusmärgi kavand ja täpne asukoht.

Edasi järgnesid valimised. Liisu järele juhatusest väljalangenud kol.-lt. H. Matsoni ja erumajor E. Saulepi asemele valiti Sakala partisanide pataljoni ülem kol.-lt. J. Raud ja reserv ohv.-as. T. Saarepera. Ühingu esimeheks valiti ühel hääl kolonel L. Jakobsen.

Koosoleku juhataja avaldas 5 vanima

sõjajärgse partisani poolt kirjalikult esitatud avaldise auliikmete vastuvõtuks. Sellekohaselt võetakse üksmeelselt Sakala partisanide ühingu esimesteks auliikmeteks riigivanem K. Päts, ülemjuhataja kindralleitnant J. Laidoner ja pataljoni asutaja kol. V. Puskar — kõik Sakalamaalt võrsunud mehed.

Peale selle tunnistab koosolek tarvilikuks pataljoni aastapäeva muutmise ettepaneku, mille järele edaspidi tuleks aastapäeva seansa 25. detsembri asemel pühitseda 22. detsembril, s. o. päeval, mil tulid kokku pataljoni formeerimise asupaika, Viljandi mõisa uude lossi, esimesed vabatahtlikud, nagu see ajaloo dokumentide põhjal kindlaks tehtud. Avaldati soovi samal ajal iga aasta korraldada ka ühingu peakoosolek. Nii lõppes ligemale 3 tundi kestnud asjalik koosolek.

Koosoleku lõppedes palus pataljoniülem kol.-lt. J. Raud kõiki partisane pataljoni poolt ohvitseride kasiinos korraldatud ühislõunale, kus praegune kaader, üle tunni väldanud omavahelisel sõbralikul vestlusel lõunalauas, õppis tundma pataljoni sõjajärgseid sangareid.

P. K.

Rakvere vabastamise pühitsemine.

Palermos hukatutele püstitati mälestussammas.

12. jaanuaril s. a. Rakvere linn pühitses oma vabastamise 16. mälestuspäeva. Päeva pühitsemine algas 11. jaanuaril kell 1930 tänujumalateenistusega kõigis Rakvere kirikuis. Jumalateenistusest võttis osa ka kaitsevägi, eesotsas 1. diviisiülema kolonel J. Kruus'iga.

12. jaanuaril kell 0700 linna kodanikud äratati üles kolme kahuripaiguga ja kirikute kellade helistamisega. Majadel lehvitsid terve päev riigilipud.

Kell 1800 peeti tuletõrje seltsimajas päevakohane aktus, millest jällegi kaitsevägegi osa võttis. Aktusel viibisid 1. diviisi ülem kolonel J. Kruus, Viru-Järva kaitseringkonna ja Rakvere garnisoni ülem kolonel J. Vende, 1. diviisi staabiülem kolonel H. Matson, Viru-Järva kaitseringkonna staabiülem kolonel V. Külaots ja kõik garnisoni väeosade ülemad.

Tallinnast oli kohale sõitnud kaitseleidiu ülem kindral J. Roska.

Tuletõrje seltsi mahukas saal oli rahvast tulvil täis.

Aktus algas avamänguga 1. diviisi orkestrilt. Selle järele pidas avakõne Rakvere linnapea H. Avikson. Aktuse kõnes kindral J. Roska kriipsutas alla Rakvere vabastamise tähtsust.

Aktuse lõpusõna ütles 1. diviisi ülem kolonel J. Kruus, kes väitis, et võitluses suure Venemaa vastu saavutasime meie võidu ja ühes sellega vabaduse peamiselt selletõttu, et meil rahva üldine vaimline tase oli tunduvalt kõrgem meie vaenlase omast, meil oli ühine kindel tahe saada vabaks ja meil oli Maailmasõjas kogemusi omandanud häid väejuhte. Oma vabaduse säilitamiseks peame hoolitsema, et need eeldused ei nõrgeneks.

Kõnede vaheajal esinesid 1. diviisi orkester ja Rakvere seltside segakoor mõjuvate ettekannetega.

Aktuse lõpul diviisiülema ettepanekul lauldi ühiselt riigihümni, mille järele siirduti Palermo metsa, kus 1919. a. jaanuarikuul enamlaste hirmuvalitsuse ajal metsikult tapeti 82 süütut Rakvere kodanikku, kellele nüüd püstitati mälestussammas. Samba avamisele mindi põlevate tõrvikutega rongikäigus, millest võttis osa kaitseväge, kaitseliit ja tuletõrje 1. diviisi ja kaitseleidiu Viru maleva orkestrite saatel. Rongikäiguga liikus kaasa määratu suur rahvahulk.

Teel Palermosse rongikäik peatus Vabadussõjas langenute mälestussamba juures ja linnavalikogu juhataja E. Rosenberg pani linna kodanikkude nimel samba jalale pärja.

Jõudes enamlaste terrori ohvrite hukkamispaigale, rongikäigust osavõtavad väeosad, kaitseliit ja tuletõrje asetati nelinurkselt ümber avatava mälestussamba, kuna mitmetuhandelise rahvahulk täitis suure maaala lähemas võsastikus.

Mälestussamba avas kindral J. Roska, kes muu seas ütles, et kui meie sellel haul kõneleme, siis teeme seda selleks, et anda töotusi. Töötame olla valvel, et kunagi enam ei korduks säärased ajad, nagu olid siis, kui langesid need süütud ohvrid. Neid sõnu öeldes kindral J. Roska vabastas mälestussamba kattest. Mälestussammas õnnistati õpetaja B. Ederberg'i poolt. Pärja asetati samba jalale: 1. diviisi nimel — diviisiülema kolonel J. Kruus, Viru maavalitsuse nimel — maavalitsuse esimees hr. Pajos ja linnavalitsuse nimel — linnanõunik Kalmisto.

Mälestussammas, mille valmistas kujur Vomm Rakvere linnavalitsuse ülesandel, on

valkjashallist Saaremaa dolomiidist ja kujutab endast stiliseeritud mitmekordset risti.

Samba esiküljel on pronksreljeef, mis kujutab hukkamisstseeni, ja selle all kiri: Nõnda oli 1919. Samba tagumisele küljele on kirjutatud, et sellel kohal tapeti enamlaste hirmuvalitsejate poolt enne Rakverest lahkumist 82 süütut inimest.

M. Vä —

Ametlik osa.

RIIGIVANEMA KÄSUKIRJAD KAITSEVÄGEDELE

Nr. 1.

16. jaanuaril 1935. a.

Määrän teenistuse huvides kolonel Oskar Aleksander Raudvere kaitsevägede staabi juure kuuluvast juhtide reservist — Kaitseministri käsundusohvitseriks, arvates 16. jaanuarist s. a.

Alus: O.T.S. § 121 p. 2 ja § 133 p. 1.

Nr. 2.

16. jaanuaril 1935. a.

Vabastan tegelikust kaitseväeteenistusest vanaduse tõttu kaitseministri käsutuses üle koosseisu oleva kindralmajor Juhan Tõrvandi arvates 25. jaanuarist s. a.

Alus: O.T.S. § 188 p. 1 ja § 191.

K. Päts,

Peaminister Riigivanema ülesannetes.

J. Laidoner,

P. Lill,

Kindralleitnant, Kindralmajor,
Kaitsevägede Ülemjuhataja. Kaitseminister.

KAITSEVÄGEDE ÜLEMJUHATAJA KÄSUKIRJAD

Nr. 21.

Tallinnas, 15. jaanuaril 1935. a.

(Kaitsevägede staap).

Viin üle teenistuse huvides leitnant Ferdinand Kivimägi sidepataljonist — Vabadussõja ajaloo komitee töökomisjoni, arvates 1. jaanuarist s. a.

Alus: O. T. S. § 121 p. 4 ja § 133 p. 1.

Õiendus: Lj. nr. 504.

Nr. 24.

Tallinnas, 18. jaanuaril 1935. a.

(Kaitsevägede staap).

Võtan tegelikku kaitseväteeniustusse ja määran teenistuse huvides kaitseleidu peastaabi me-reüksuste jaoskonna pealiku kohustetäitjaks vanemleitnant Jaan Klara'i tagavaraväest, arvates 1. veebruarist s. a.

Alus: O. T. S. § 232 p. 1.

Õiendus: Lj. nr. 2071.

Nr. 30.

Tallinnas, 19. jaanuaril 1935. a.

(Kaitsevägede staap).

§ 1.

Vabastan vanaduse tõttu tegelikust kaitseväteeniustusest:

- 1) kaitseväge ametnik Jaan Siliksaar'e 6. üksikust jalaväepataljonist, arvates 16. aprillist s. a.,
- 2) kaitseväge ametnik Mihkel Remma 5. üksikust jalaväepataljonist, arvates 16. aprillist s. a.,
- 3) kaitseväge ametnik Johannes Kupits'a II diviisi intendantuurist, arvates 16. aprillist s. a.,
- 4) sõjaaegse kaitseväge ametniku Heinrich Tõnner'i Skouts üksikust jalaväepataljonist, arvates 16. aprillist s. a.,

5) sõjaaegse kaitseväge ametniku Julius Niklus'e 7. jalaväerügemendist, arvates 1. maist s. a.

Alus: O.T.S. § 188 p. 1 ja § 191.

§ 2.

Vabastan vanaduse tõttu tegelikust kaitseväteeniustusest kapten August Enok'i distsiplinaar-komanist, arvates 1. veebruarist s. a.

Alus: O.T.S. § 187 p. 4¹, § 191 ja § 191¹.

§ 3.

Avaldan tänu kaitseväes tehtud kauaaegse töö eest kõigile § 1 ja § 2 tähendatud kaitseväge-lastele nende lahkumise puhul tegelikust kaitseväteeniustusest.

J. Laidoner,
Kindralleitnant,
Kaitsevägede Ülemjuhataja.

KAITSEMINISTRI KÄSUKIRI

nr. 10.

Tallinnas, 15. jaanuaril 1935. a.

(Kaitsevägede staap).

Määran teenistuse huvides major Eduard Lilla k'u varustusvalitsusest — sama valitsuse ehitus-korteriesakonna ülema kohustetäitjaks, arvates 1. maist 1934. a.

Alus: O. T. S. § 121 p. 1 ja § 133 p. 1.

Õiendus: Lj. nr. 659.

P. Lill,
kindral-major,
Kaitseminister.

Juriidilised küsimused.

1. Küsimus: Kas ohvitserid ja nende perekonnad, kes Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse alusel (RT. 26/27 — 1920) kuni Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse (RT. 149 — 1924) maksamahakkamiseni pensioni ei saanud, on veel õigustatud Rahvaväelaste ja nende perekondade pens. seaduse järgi pensioni nõudmist avaldama?

Vastus eitav. Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse muutmise seaduse (RT. 98 — 1928) § 2 viimase lõike järgi nii ohvitserid kui ka nende perekonnad, kes kuni Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse maksamahakkamiseni ei saanud pensioni Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse järgi, ei või enam avaldada nõudmist viimase seaduse järgi. Seadus ei ole sellest üldreeglist mingisugust erandit teinud ja sellest tuleb järeldada, et ohvitseridel ja nende perekondadel, kes Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse järgi enne Kaitseväelaste ja nende perek. pens. seaduse maksmah-

hakkamist pensioni ei ole saanud, on pärast Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse muutmise seaduse (RT. 98 — 1928) maksamahakkamist, s. o. 14. detsembril 1928. a. õigus pensioni saada üksnes Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse järgi. (Riigikohtu adm. toim. nr. 53 — II — 1934. a.).

2. Küsimus: Kas üleajateeniija allohvitser on õigustatud saama päevaraha juhul, kui tema on määratud Tallinnast Nõmmele vahtkonna ülemaks. Juhul kui on, siis mis-suguses summa suuruses?

Vastus: On õigustatud saama ametsõidu päevaraha Ametsõitude tasu seaduse (RT. 30 — 1932) ja ametsõidu tasude määruse (RT. 96 — 1932) alusel, kui läkitus kestab mitte üle kahe kuu.

3. Küsimus: Kas Kaitseministri käsu-kirja nr. 216 — 1934. a. põhjal tulevad mak-sulisele toidule arvata ka kaitsevägeasutises teenivad naiskoka d?

Vastus jaatav. Kaitsemin. ksk. nr. 216 käib ka kokkade kui köögiteeniijate

kohta ning on maksev niihästi kaitseväe osade kui ka asutuste kohta ning ei tee vahet mees- ja naisteenijate vahel.

4. K ü s i m u s: Kas kaitseväelastele RT. 34 — 1934 art. 296 ja RT 30 — 1932 art. 260 § 20 ja 23 alusel maksetav paigutustasu kuulub tulumaksu alla?

V a s t u s eitav. Tulumaksu seaduse § 21 märk. 2 (RT. 149 — 1924) järgi palga tuludeks loetakse igasugune tasu isikliku töö ja teenistuse eest, mis maksetakse põhipalga, perekonnaabiraha, preemiate, gratifikatsioonide jne. näol. Tuludeks ei loeta sõidu- ega päevaraha, mis maksetakse lähetuste puhul. Paigutustasu maksmise otsustarb on katta kaitsevälase üleviimisega või pikemaajalise läkitusega tekkivad kulud, asendades viimasel juhul läkituse (amet-sõidu) päevaraha. Seega oma otstarbalt paigutusraha kuulub sõidu- või päevaraha liiki ning ei kuulu seepärast maksualuse tuluna arvestamisele.

5. K ü s i m u s: Kas väeosalt riigi summade vastuvõtjad peavad oma käega välja kirjutama saadud rahasummad?

V a s t u s jaatav. Üldise arvepidamise seaduse (VSK VIII k. II j.) § 150 järgi riigi-asutuselt raha vastuvõtmise tõendus peab olema kirjutatud raha saaja oma käega. Sama seaduse § 153 ja 154 järgi tõenduse (rospiska) all selles seaduses mõistetakse

raha vastuvõtja allkirja ja saadud rahasumma väljakirjutamist sõnadega. Sellest järgneb, et raha vastuvõtja peab o m a k ä e g a kirjutama mitte ainult oma allkirja, vaid ka saadud rahasumma.

6. K ü s i m u s: Seadluse kaitseväs toitlustamise kohta rahua ajal (RT, 61 — 1923) § 10 ühes märkusega oli tunnustatud maks-vusetuks Üksiku väeosa majapidamise sead-lusega (RT. 70 — 1927). Kas nimetatud § 10 ja selle märkus on uuesti maksev ala-tes 1. aprillist 1934. a., millisest päevast Üksiku väeosa majapidamise seadlus maks-vuse kaotas?

V a s t u s: Seadluse kaitseväe toitlusta-mise kohta rahua ajal § 10 ühes märkusega ei ole oma maksvust üldse kaotanud. Üksi-ku väeosa majapidamise seadlus, milline maksma pandi katsena ainult mõnes väe-osas, ei tühistanud nimetatud §-i, vaid ainult kõrvaldas selle kohaldamiselt neis väeosa-des, millistes oli ÜVMS. maksma pandud. Viimase maksvuse kaotamine Väeosa maja-pidamise seadluse maksmapanekuga 1. aprill-ist 1934. a. tõi endaga kaasa eelpoolnimeta-tud § 10 ja selle märkuse uuesti kohalda-misele võtmise ka neis väeosades, millistes oli maksev ÜVMS. Seega alates 1. aprillist 1934. a. Seadl. kv. toitlustamise kohta rahu-ajal § 10 ühes märkusega kuulub kohalda-misele kõigi väeosade suhtes. —el.

Sport kaitseväs.

Mõnda veeremängu spordist kaitseväs.

Aastat viis tagasi, kui Tallinnas, „Sõdurite Kodu” juurde ehitati veeremängu teed, hakkas veeremängu spordi tõbi levima ka garnisoni kaitsevälaste keskel. Peamiselt kannatasid selle leviku all kaader: ohvitserid ja üleajateeni-jad, kes omavahel jõudu proovisid üksteisest ületrumpavate rekordide purustamisega.

Alul üksteisega jõuproovimine sündis metsi-kuse või n.-n. organiseerimatuse tähe all, kuid peagi selgusid selle puudused ning hakati otsima soodsat väljapääsu.

Esimesteks garnisoni veeremängu spordi levi-tajateks tuleb pidada Kaitseministeeriumi, pea-miselt kaitsevägede staabi ja varustusevalitsuse ohvitseride ringkonda, kust üksikud ohvitserid ja kv.-ametnikud käisid paar korda nädalas õh-tuti harjutamas. Sellisest omavahelisest koos-käimisest kujunes peatselt välja kindel grupp inimesi, keda hakati kutsuma Kaitseministeeriu-mi veeremängu grupiks. Selle grupi hingeks ja eestvedajaks oli kaitsevägede staabi ohvitseride-kogu tolaeagne abiesimees ja hiljem esimees —

kolonel Mart Tuis k. Kolonel Tuisu algatusel hakati organiseeruma ja varsti saadeti registreerimisele „Tallinna garnisoni veeremänguklubi” põhikirja, mis kinnitati Kohtu- ja siseministee-riumi poolt 20. novembril 1930. a. Sellest peale tulid juurde uued grupid, klubi liikmete arv tõu-sis peatselt paarisajale ja on püsinud sellisena tänaseni.

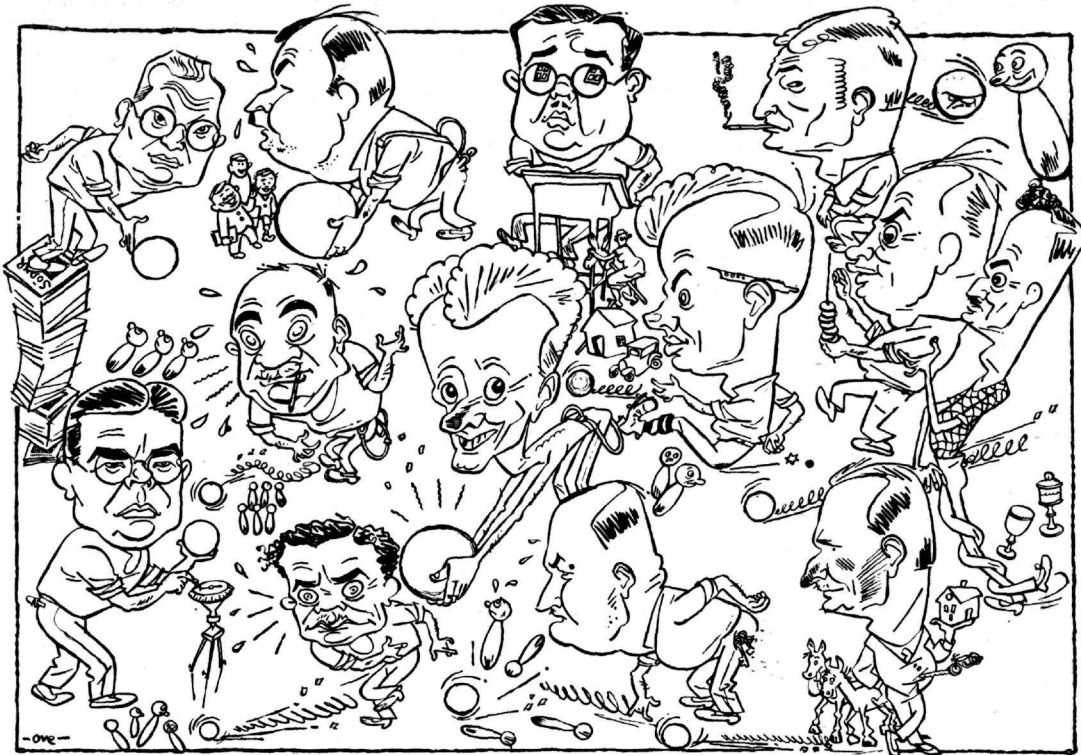
Ametliku klubina tegutsema hakates jagunes Kaitseministeeriumi grupp kaheks grupiks: „Kaitsevägede staabi” ja „Varustusevalitsuse” grupid. Hiljem, kui kaotati gruppide nimeta-mine nende päritolu järele, sai kaitsevägede staabi grupp omale loosi järele numbri „VIII”.

Pilku heites klubi vanema grupi — „VIII” — tegevusele, näeme sellel kindlalt välja kujunenud veeremängijate peret, kellel omavahelised tradit-sioonid, määrused ja kodukord.

„VIII” grupi heaolule ja edukusele on algu-sest peale isalikuks toeks olnud kaitsevägede staabi ohvitseridekogu juhatus, kes välja pan-nud grupile rida individuaal- ja rändauhindu ning hoolitsenud kõigiti grupi heaolu eest.

1934. a. hooajal oli VIII grupil liikmeid 15—20 ja harjutusi korraldati iga nädal üks kord — kolmapäeva õhtutel.

VIII veeremängu grupp.

Esiplaanil vasakult: 1. Inspektor: viskab ainult võistlustel ja lasketabelite järgi. 2. Ekstsellents Ossi: küüks ka mängimas, kui aega oleks — kuid võistlustel on kohal mitme mehe eest. 3. Majavanem: viskab oma-ette vaikselt, kuid komandandi täpsusega tihti mööda. 4. Juhan Julm: teisi hirmutab pasunaga, kuid ise nulle ei karda, sest need jookseb Kvüsi-Kvaasi pühapäeval kõik tasa.

Ülal: 5. Jüri: lööb just kui härjavõistlusel... 6. Papi roodna: näitab eeskuju... 7. Husaar: endine I kl. viskaja. Nüüd kaldumas III kl. 8. Vello: kui 200 silma käes, siis: „no see mäng on ju ime lihtne.“

Keskel: 9. Karla: iga kord mängib viimast korda. 10. Grupivanem: stiilikaim viskaja, kuid kardab kära ja ka vaikust, sest: „see on ainult närvide mäng!“ 11. Jansi: pool teed „sõidab“ paljuga kaasa, sest puuduvad nubladega saapad või pidur, nagu autol. 12. Troko: kui šašlõkki ei saa, siis astub klubist välja. 13. Vintpüss: kui viskama asub, peab vakamaa vaba ruumi olema. 14. Ervin: arendab rekordilisi kiirusi ja „kaob“ sagedasti „stratosfääri“, seepärast jäi seekord karrrikaturisti poolt tabamata.

Suuremad omavahelised võistlused korraldas grupp: ühed kevadise ja teised sügise hooaja lõpul. Neil võistlustel saavutatud tagajärgedest kolm parimat on järgmised:

Kevadised võistlused.

1. major Haber	292+340=632 silma
2. „ Jõgi	305+313=618 „
3. kapten Luks	286+320=606 „

Sügised võistlused.

1. kapten Püss	257+323=580 silma
2. „ Martson	282+252=534 „
3. kolonel Kauler	286+230=516 „

Peale selle oli kaitseväge staabi ohvitseride kogu poolt välja pandud 10 väärtuslikku auhinda, millised omandasid mängijad, kes aasta jooksul saavutatud keskmise silmade arvuga tulid kümnele esimesele kohale. Nendeks osutusid:

1. kapten Püss	255,78 silma
2. „ Schiller	255,74 „
3. major Lango	255,3 „

4. major Jõgi	255,1 silma
5. kolonel Plaks	252,7 „
6. kv. am. Asman	251,3 „
7. major Haber	247,3 „
8. kapten Luks	236,4 „
9. „ Vunn	229,3 „
10. kv. am. Jamul	202,8 „

Möödunud aasta vaimus tahab „VIII“ grupp veeremängu sporti harrastada ka käesoleval aastal. Selleks on grupp juba intensiivselt harjutustega alganud ja kogu juhatus vastavad individuaal- ja rändauhinnad võistlustele välja pannud.

Trükivea parandus.

„Sõdur“ nr. 3. 1935. a. kol.-leitn. E. Ahmani artiklis „Kaitseväge kaardiasjandusest“ on lehek. 49-dal artikli algusest kolmandas lõigus klambrites Leht nr. 35 — peab olema — Leht N-O:35.

Vastutav toimetaja kolonelleitnant J. Rimmel. Tegev toimetaja major J. Kõrge.

Poksivõistlused Tallinna garnisonis.

19. ja 20. jaanuaril s. a. peeti Tallinna garnisoni spordikomisjoni korraldusel „Sõdurite Kodus” garnisoni väeosadevahelisi poksvõistlusi garnisoni meistri nimele. Võistlustest võtsid osa kõik garnisoni väeosad, kokku 34 võistlejaga. Kaalude järele oli osavõtjaid: sulgkaalus 3, kergekaalus 8, kerge-keskkaalus 7, keskkaalus 7, poolraskekaalus 6 ja raskekaalus 3.

Võistlustel tulid kohtadele ja omandasid auhindu:

Sulgkaalus:

1. noor Prii, Emil — Auto-tanki rüg.; 2. rms. Jõgi, Voldemar — Aegnasaare komand.

Kergekaalus:

1. rms. Truberg, Bernhard — Aegnasaare komand.; 2. rms. Vassilevsky, Paul — Auto-tanki rüg.; 3. II j. madr. Sögel, Feliks — Mereväe õppekomp.

Kergekeskkaalus:

1. rms. Matskevits, Artur — Sidepataljon; 2. kpr. Jansikene, Paul — Õhukaitse srtv. grupp; 3. rms. Reiman, Emil — Pioneripataljon.

Keskkaalus:

1. noor Pugi, Helmut — 10. üks. jal.-pat.; 2. noor Smit, Harald — Kalevi pataljon; 3. noor Kelter, Heino — Kalevi pataljon.

Poolraskekaalus:

1. I j. madr. Kruberg, Artur — S/l. „Laine”; 2. rms. Mitt, Eduard — Auto-tanki rüg.; 3. II j. madr. Kuusk, Oskar — Mereside.

Raskekaalus:

1. rms. Kupre, Harald — Tall. garn. vahi-pat.; 2. II j. madr. Linnamägi, Artur — Mereside.

Suurem enamus võistlustest osavõtjaid olid algajad ja esimest korda võistlusringis, kuid sellele vaatamata näitasid vaatamiseväärset poksi.

Kohtadele tulnutele anti spordikomisjoni poolt väärtuslikud auhinnad. L-ks.

PEREKONDLIKKE TEATEID.

Sünde:

8. üks. jal. pat. kapten Johannes Buer'i abikaasal Alidel — poeg Valdur. Kapten Erich Schönhardt'i abikaasal Sental — poeg Ferdinand. v. a. o. Jaan Reiman'i abikaasal Lindal — poeg Hugo.

Kv. Üh. Õppeas. v. a. o. Arnold Vetka abikaasal Ida-Alvinel — poeg Märt. Sakala part. pataljonist läkitatud leitnant Martin Susi abikaasal Annal — poeg Märt.

Piirivalve Narva rajooni valvur rms. Albert Hallikas'e abikaasal Senni'l tütar Marta-Marie. Loksa rajooni valvur kapral Osvald Sarnet'i abikaasal Magda-Elfriedel — poeg Ülo. Hiiumaa rajooni valvur kapral Theodor Kirschbaum'i abikaasal Anastasial — poeg Lembit. Mehikoorma rajooni kordonitülema v. a. o. Aleksander Anijago abikaasal Ilma-Johannal — tütar Virve.

Abiellumisi:

4. üks. jal. pat. majandusülem kapten Karl Soobik, 42 a. vana, pärit Jäärja vallast Pärnumaalt, abiellus Meta Kruup'iga, 26 a. vana, pärit Tartumaalt. I järgu veiskeri k. t. koolivelsker Ferdinand Padul, 30 a. vana, abiellus Armilda Laur'iga, 21 a. vana, pärit Narvast.

Scouts üksiku jal. pat. leitnant August-Voldemar Vahar, 28 a. vana, abiellus Alice-Amalie Hermanniga, 34 a. vana. V. a. o. Harald-Christfried Kusbok, 31 a. vana, abiellus Senta-Melita Gering'iga, 21 a. vana.

Kv. Üh. Õppeas. juurde läkitatud n.ltn. Maksim Trevor, 28 a. vana, abilleus Aino Gruntal'iga, 26 a. vana. N. a. o. Tõnis Läänesaar, 28 a. vana, abiellus neiu Maria Lustus'ega, 33 a. vana. N. a. o. Artur Eistrat, 26 a. vana, abiellus neiu Linda Hergauk'iga, 21 a. vana.

Piirivalve Valga rajooni valvur n. a. o. Arnold Birnbaum, 25 a. vana, abiellus Meeta Raus'iga, 28 a. vana, pärit Tartust. Alatskivi rajooni valvur n. a. o. Ernst Zipp, 25 a. vana, abiellus Selma Küüle'ga, 24 a. vana, pärit Tartust. Kivitee rajooni valvur kapral Otto Simoi, 23 a. vana, abiellus Linda Kavand'iga, 22 a. vana, pärit Valgamaalt.

BRIDŽ.

Bridžiülesanne nr. 2.

♠ Ä

♥ K, 10, 3

♦ Ä, K, 9

♣ —

♠ 10, 7

♥ S

♦ 4

♣ E, 8, 6

Pada on trump. A—B on mängul, A käib välja ja annab ära ainult ühe tihi.

Eelmise ülesande lahendus.

1. A pada — 3, 8, K, 6.
2. B risti — 4, 5, E, 3.
3. A risti — äss, 7, S, 9.
4. A risti — 2, 8, pada — 5, risti — k.
5. B ruutu — 2, 5, E, 7.
6. A risti — 6, 10, pada — äss, ruutu — 6.
7. B ruutu — 3, 9, äss, 8.
8. A pada — 4, E, ruutu — 4, pada — 7.

Y peab nüüd mängima ärtut ega saa enam ühtegi tihi.

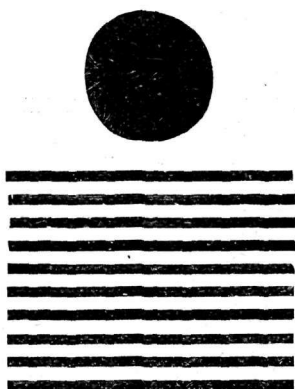
Ilmus trükist

SAKALA PARTISANIDE ÜHINGU
kirjastusel

SAKALA PARTISANID

1918–1934

Hind 2 kr. 50 senti

Müügil „SÕDURI“ talituses Tallinn, Toomkooli 7